

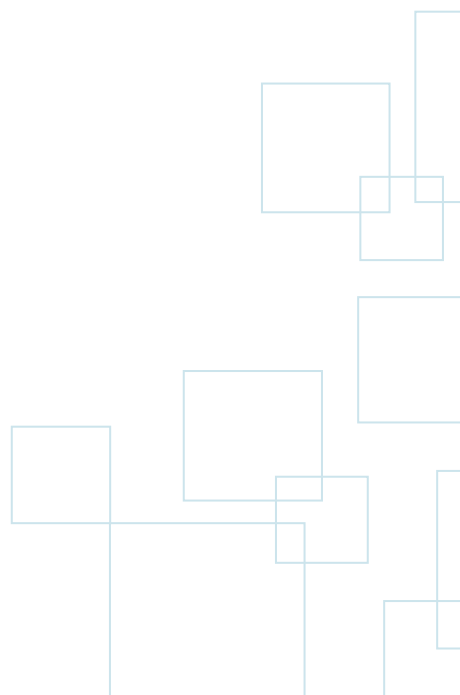
integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Historisch Vooronderzoek Conventionele Explosieven

Fietspad Waterlelie-Dorpsweide, Valkenburg, gemeente Katwijk

IDDS Explosieven B.V.

Datum	: 27 september 2019
Kenmerk	: 19060944
Auteur	: Dhr. J. Molenaar MA
Status	: Definitief
Versie	: 1.1

ACCORDERING

Historisch Vooronderzoek CE Fietspad Waterlelie-Dorpsweide gemeente Katwijk Kenmerk: 19060944

Onderhavig Historisch Vooronderzoek Conventionele Explosieven is conform de vigerende norm WSCS-OCE opgesteld.

Gezien en goedgekeurd door		Functie	Datum	Handtekening
Organisatie	Naam			
IDDS Explosieven B.V.	Dhr. C.P. Kuijpers	Projectleider, bevoegd namens bedrijfsleider	27-09-2019	
IDDS Explosieven B.V.	Dhr. T.G.M. Neijenhuis	Senior OCE- deskundige	27-09-2019	

© IDDS Explosieven B.V. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of anderszins zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING.....	4
1.2	DOEL VOORONDERZOEK	4
1.2.1	UITGANGSPUNT	4
1.2.2	WERKWIJZE VOORONDERZOEK	5
1.3	SCOPE ONDERZOEKSGEBIED	6
1.4	LEESWIJZER	6
2	GERAADPLEEGDE BRONNEN	7
2.1	VERANTWOORDING BRONNENMATERIAAL	7
2.2	REEDS UITGEVOERDE ONDERZOEKEN	7
2.3	LITERATUUR	8
2.4	ARCHIEFONDERZOEK IN NEDERLAND	9
2.4.1	GEMEENTEARCHIEF	9
2.4.2	PROVINCIAAL ARCHIEF	12
2.4.3	NATIONAAL ARCHIEF (NA) DEN HAAG	13
2.4.4	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR OORLOGSDOCUMENTATIE (NIOD) AMSTERDAM	15
2.4.5	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE (NIMH) DEN HAAG	15
2.4.6	SEMI-STATISCH ARCHIEF (SSA)	17
2.4.7	STUDIEGROEP LUCHTOORLOG 1939-1945 (SGLO)	17
2.4.8	WEBSITES	18
2.5	ARCHIEFONDERZOEK IN HET BUITENLAND	18
2.5.1	THE NATIONAL ARCHIVES UK TE LONDEN (TNA UK)	18
2.5.2	NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION (NARA) WASHINGTON	18
2.5.3	BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV (BAMA) FREIBURG	18
2.6	LUCHTFOTO-ONDERZOEK.....	19
3	RESULTATEN INVENTARISATIE	20
3.1	INLEIDING	20
3.2	MOBILISATIEPERIODE	21
3.3	MEIDAGEN 1940	21
3.4	DUITSE BEZETTINGSJAREN.....	25
3.5	BEVRIJDINGSJAAR 1944-1945.....	27
3.6	NAOORLOGSE PERIODE – HEDEN.....	29
3.7	LUCHTFOTO-ANALYSE.....	29
3.8	INVENTARISATIEKAART	29
3.9	LEEMTEN IN KENNIS	30
4	ANALYSE GEGEVENS	31
4.1	INDICATIES	31
5	CONCLUSIE EN ADVIES	33
5.3	ADVIES	33
6	BIJLAGEN	34
BIJLAGE 1	OVERZICHT BEOORDELEN/EVALUEREN INVENTARISATIE (WSCS-OCE)	34
BIJLAGE 2	VASTSTELLEN VERDACHT GEBIED EN AFBAKENING IN VOORONDERZOEK.....	36
BIJLAGE 3	DEKKING GERAADPLEEGDE LUCHTFOTO'S	38
BIJLAGE 4	A1 CE INVENTARISATIEKAART	40
BIJLAGE 5	A1 CE-BODEMBELASTINGKAART.....	41

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

De aanleiding van het vooronderzoek zijn de voorgenomen werkzaamheden aan de Fietspad ter plaatse van Waterlelie-Dorpsweide te Valkenburg in de gemeente Katwijk (provincie Zuid-Holland), waarbij twee delen van het oppervlaktewater tijdelijk worden gedempt ten behoeve van de aanleg van twee bruggen en waarbij een deel permanent wordt gedempt. Het is niet bekend of er rekening gehouden dient te worden met het aantreffen van conventionele explosieven (CE) uit de Tweede Wereldoorlog in de (water)bodem. Indien er CE aanwezig zijn in de bodem van het te onderzoeken gebied, dan bestaat de mogelijkheid op een ongecontroleerde detonatie van een of meerdere CE. Op basis van de Arbo-wetgeving en de Openbare Orde en Veiligheid dienen alle risico's voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden in kaart te worden gebracht waarbij de risico's zoveel mogelijk moeten worden ingeperkt. Aan de hand van dit vooronderzoek CE is bepaald of er sprake is van een risico op het aantreffen van CE alsmede waar er een risico is op het aantreffen hiervan.

In opdracht van de Gemeente Katwijk heeft IDDS een vooronderzoek CE uitgevoerd voor het onderzoeksgebied Waterlelie-Dorpsweide te Valkenburg in de gemeente Katwijk (provincie Zuid-Holland) naar de aanwezigheid van CE uit de Tweede Wereldoorlog.

1.2 DOEL VOORONDERZOEK

Het doel van dit vooronderzoek CE is het vaststellen of er in de geraadpleegde bronnen indicaties zijn waaruit blijkt dat (delen van) het onderzoeksgebied tijdens de Tweede Wereldoorlog betrokken is (zijn) geweest bij oorlogshandelingen waardoor er (mogelijk) CE op/in de (water)bodem zijn achtergebleven. Indien er indicaties zijn dat (delen van) de onderzoeksgebieden betrokken (zijn) is geweest bij oorlogshandelingen dan wordt het (de) verdachte gebied(en) horizontaal afgebakend en worden de volgende zaken vastgesteld:

- Hoofdsoort(en) aan te treffen CE;
- Subsoort(en) aan te treffen CE;
- Kaliber aan te treffen CE;
- Nationaliteit aan te treffen CE;
- Ontstekingsrichtingen;
- Hoeveelheid aan te treffen CE;
- Verschijningsvorm aan te treffen CE;
- Maximale en minimale diepteligging CE.

1.2.1 UITGANGSPUNT

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform het Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven, hierna te noemen WSCS-OCE. In deze richtlijnen voor het uitvoeren van het vooronderzoek staan de verplichte bronnen die geraadpleegd dienen te worden alsmede de aanvullende bronnen. Naast de verplichte bronnen zijn ook aanvullende bronnen geraadpleegd. Op basis van uitgevoerde vooronderzoeken in het verleden is gebleken dat vaak relevante informatie aanwezig was in de aanvullende bronnen. Deze informatie had in een aantal gevallen invloed op de omvang van het verdachte gebied.

Bron	Raadplegen WSCS-OCE		Geraadpleegd
	Verplicht	Aanvullend	
Literatuur	✓		✓
Gemeentelijk & Provinciaal archief	✓		✓
Nederlands Instituut Militaire Historie (NIMH)		✓	✓
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)		✓	✓
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD)	✓		✓
Luchtfotocollectie Wageningen Universiteit	✓		✓
Luchtfotocollectie Kadaster	✓		✓
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives		✓	✓
The National Archives UK		✓	✓
Bundesarchiv-Militärarchiv		✓	✓
The National Archives and Records Administration USA		✓	✓
Getuigen		✓	Niet beschikbaar

Tevens zijn de volgende bronnen geraadpleegd die niet vermeld zijn in het WSCS-OCE, maar die wel relevante informatie kunnen bevatten over het onderzoeksgebied:

- Nationaal Archief (NA) te Den Haag;
- Semi-statisch Archief (SSA) Defensie te Rijswijk;
- Websites.

1.2.2 WERKWIJZE VOORONDERZOEK

Het vooronderzoek is conform de huidige richtlijnen (WSCS-OCE) uitgevoerd en bestaat uit twee delen, namelijk de inventarisatie en de beoordeling & evaluatie. In het eerste deel van het vooronderzoek, de inventarisatie, is alle relevante informatie verzameld uit de geraadpleegde bronnen. Op basis van de verzamelde informatie is vastgesteld of er oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waarbij (mogelijk) CE zijn achtergebleven binnen de grenzen van de onderzoeksgebieden.

In de geraadpleegde bronnen zijn indicaties gevonden waaruit blijkt dat (delen van) de onderzoeksgebieden getroffen is (zijn) door oorlogshandelingen. In het tweede deel van het vooronderzoek, de beoordeling & evaluatie¹, is de verzamelde informatie beoordeeld en geëvalueerd. Op basis van de beoordeling en de evaluatie zijn de volgende zaken vastgesteld:

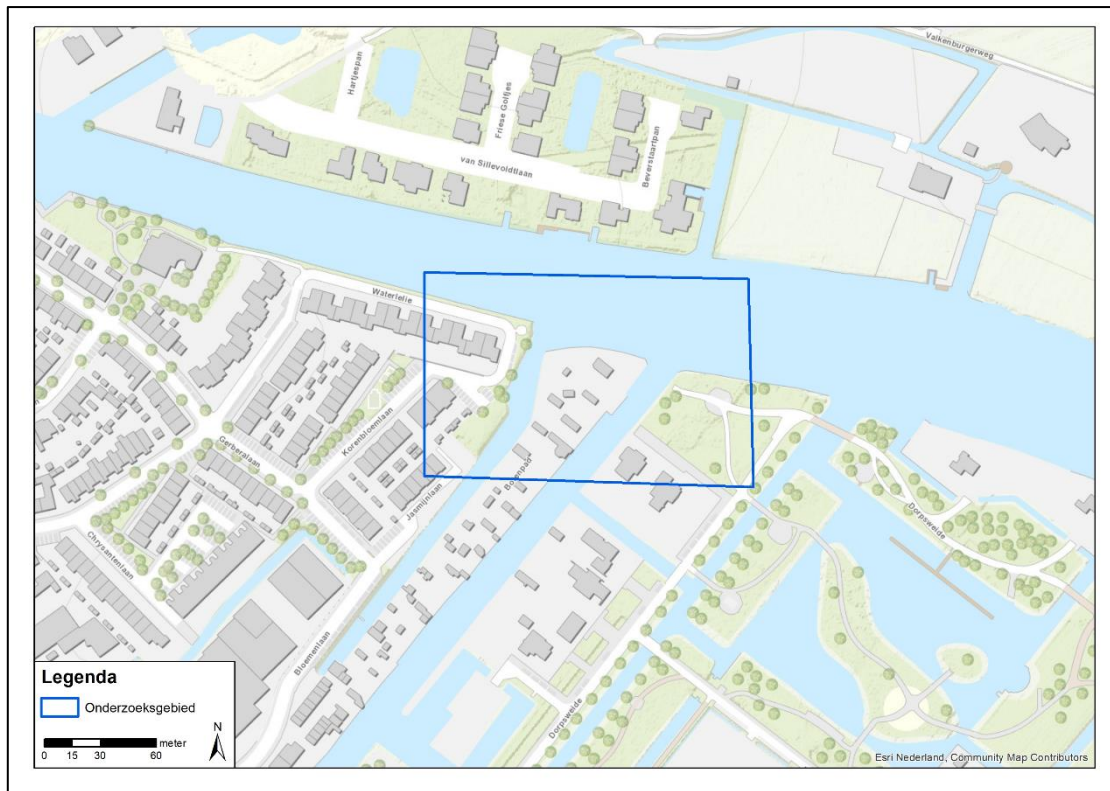
- De hoofdsoort(en) van de aan te treffen CE;
- De subsoort(en) van de aan te treffen CE;
- Het kaliber van de aan te treffen CE;
- De nationaliteit van de aan te treffen CE;
- De ontstekingsinrichtingen;
- De hoeveelheid van de aan te treffen CE;
- De verschijningsvorm van de aan te treffen CE;
- De horizontale begrenzing van verdacht(e) gebied(en);
- De minimale en maximale diepteligging van de aan te treffen CE.

De resultaten van de inventarisatie en de beoordelingen en evaluatie zijn in dit rapport opgenomen met een bijbehorende CE-bodembelastingkaart.

¹ In bijlage 1 zijn de richtlijnen van de WSCS-OCE voor de beoordeling en evaluatie weergegeven.

1.3 SCOPE ONDERZOEKSGBIED

Dit vooronderzoek richt zich op het onderzoeksgebied Waterlelie-Dorpsweide gemeente Katwijk, vanaf hier 'onderzoeksgebied'. In afbeelding 1 is een kaart met daarop in blauwe lijnen het onderzoeksgebied weergegeven.

Afbeelding 1: onderzoeksgebied (binnen de blauwe lijnen).

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de geraadpleegde bronnen. In het derde hoofdstuk komen de resultaten van het bronnenonderzoek aan bod. Vervolgens worden de resultaten beoordeeld en geëvalueerd in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 zijn de conclusie en het advies beschreven. In de bijlagen van dit rapport zijn diverse stukken opgenomen, waaronder de geraadpleegde luchtfoto's.

2 GERAADPLEEGDE BRONNEN

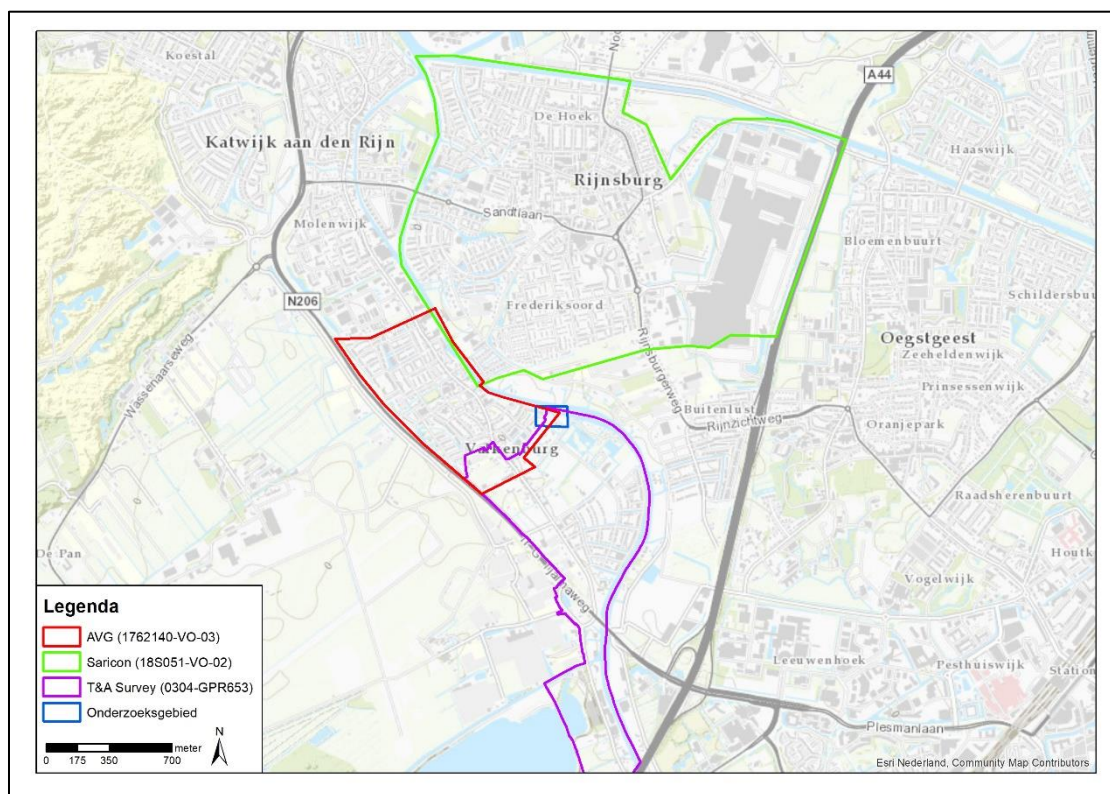
2.1 VERANTWOORDING BRONNENMATERIAAL

Om een zo goed en een zo compleet mogelijk vooronderzoek uit te voeren zijn er diverse bronnen geraadpleegd. Als in een bron een indicatie staat waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen is door een oorlogshandeling, dan dient deze indicatie in een mogelijke tweede en/of meerdere bronnen te worden bevestigd. Wanneer dit niet het geval is dan moet op basis van deze enkele bron een afweging worden gemaakt welke consequentie(s) dit heeft voor het onderzoeksgebied. In dit hoofdstuk komen de geraadpleegde bronnen in het kader van het vooronderzoek aan bod. Per bron is aangegeven welke literatuur en/of archiefstukken/documenten zijn geraadpleegd, zodat voor de lezer de herleidbaarheid van indicaties (en contra-indicaties) van oorlogshandelingen duidelijk is.

2.2 REEDS UITGEVOERDE ONDERZOEKEN

Er is nagegaan of er historische vooronderzoeken CE bekend zijn die betrekking hebben op het onderzoeksgebied of de directe omgeving ervan. In het navolgende overzicht zijn de geraadpleegde reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE weergegeven. In het onderzoek van T&A Survey kwam naar voren dat alle (voormalige) sloten in het Duyfrak verdacht waren op een enkele vliegtuigcrash (d.d. 5 december 1944). Voor een analyse van deze crash wordt verwezen naar paragraaf 3.5 en paragraaf 4.1. Het onderzoeksgebied in het vooronderzoek door Saricon grenst aan het onderzoeksgebied maar overlapt niet. In het vooronderzoek door AVG zijn ter plaatse van en in de nabijheid van het onderzoeksgebied geen verdachte gebieden afgebakend.

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk
30-7-2004	<i>Vooronderzoek Niet Gesprongen Explosieven betreffende het ontwikkelingsplan 't Duyfrak in de gemeente Valkenburg (ZH)</i>	VO	T&A Survey	0304-GPR653
28-2-2018	<i>Vooronderzoek Katwijk Oud Valkenburg</i>	VO	AVG	1762140-VO-03
29-6-2018	<i>Vooronderzoek Conventionele Explosieven Rijnsburg bebouwde kom</i>	VO	Saricon	18S051-VO-02

Afbeelding 2: reeds uitgevoerde onderzoeken ten opzichte van het onderzoeksgebied (aangegeven met blauwe lijnen).

2.3 LITERATUUR

In het kader van dit vooronderzoek is een literatuurstudie uitgevoerd. Naast de standaard boekwerken over de gevechtshandelingen in de Tweede Wereldoorlog op het land en in de lucht, zijn ook regionale en streekgebonden publicaties bestudeerd. In onderstaand overzicht zijn de geraadpleegde publicaties weergegeven. Relevante informatie uit de bestudeerde publicaties is verwerkt in dit rapport (zie hoofdstuk 3).

- Amersfoort, H. en Kamphuis, P. (reds.), *Mei 1940. Strijd op Nederlands grondgebied* (Amsterdam 2012);
- Bollen, H.A. en Vroemen, P., *Canadezen in actie. Nederland najaar '44 – voorjaar '46* (Warnsveld 1993);
- Gunsteren, Mr. Dr. W.F. van, 'Mijn belevingen bij Valkenburg 10-13 mei 1940', in: *Militaire Spectator* jrg. 109, nr. 11 (1940) 453-455;
- Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012);
- Hiltten, D.A. van, 'De gevechten op en om het vliegveld Valkenburg op 10 mei 1940', in: *Militaire Spectator* jrg. 110, nr. 2 (1941) 57-61;
- Imthorn, H., *Valkenburg ZH in oorlog, 1940-1945* (Valkenburg 2015);
- Klep, Ch. en. Schoenmaker, B. (reds.), *De bevrijding van Nederland 1944-1945. Oorlog op de flank* (Den Haag 1995);
- Korthals Altes, A., *Luchtgevaar. Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945* (Amsterdam 1984²);
- Molenaar, F., *De luchtverdediging in de meidagen van 1940* (2dln. Den Haag 1970);
- Nierstrasz, V.E., *De Strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II. Hoofdeel III/Deel 1. Inleiding en algemeen overzicht van de gevechtsdagen van 10-19 mei 1940* (Den Haag 1957);
- Portengen, J., *Herleefd verleden. Strijd om Valkenburg ZH in mei 1940* (Delft 2012);
- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil...Kroniek van een luchtoorlog* (2dln; Den Haag 1991-1993).

2.4 ARCHIEFONDERZOEK IN NEDERLAND

Naast literatuurstudie is er archiefonderzoek in Nederland uitgevoerd. Het onderzoeksgebied lag ten tijde van de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Valkenburg. In Erfgoed Centrum Leiden en Omstreken (ELO) te Leiden zijn de stukken van de gemeente Valkenburg ingezien. Tevens zijn de archieven van de provincie Zuid-Holland bestudeerd. Daarnaast zijn stukken uit het Nationaal Archief (NA) in Den Haag geraadpleegd, uit het archief van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) in Amsterdam en van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag bestudeerd. Tevens is het archief van de Explosieven Opruimingsdienst van Defensie (EODD) en het Semi-statisch Archief (SSA) van Defensie bestudeerd. In de volgende sub-paragrafen worden deze archieven nader beschreven. Relevante informatie uit de geraadpleegde stukken zijn verwerkt in dit rapport (zie hoofdstuk 3).

2.4.1 GEMEENTEARCHIEF

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog lag het onderzoeksgebied in de gemeente Valkenburg. Er is in het gemeentearchief gezocht naar stukken betreffende de luchtbeschermingsdienst (LBD), rapporten van schade die ontstaan is door oorlogshandelingen en de (naoorlogse) ruiming van explosieven. De LBD hield het luchtruim boven de gemeente in de gaten en rapporteerde bijzondere voorvallen, zoals het neerstorten van vliegtuigen of bominslag. Schademeldingen kunnen een indicatie vormen van oorlogshandelingen in een gebied. Indien de oorzaak van de schade wordt vermeld in de bron kunnen deze meldingen een goed beeld geven van de oorlogshandelingen in een gebied. Stukken betreffende het ruimen van explosieven vormen enerzijds een indicatie van oorlogshandelingen, anderzijds een contra-indicatie van de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied. In de onderstaande tabel staan de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
0405	Gemeentebestuur van Valkenburg (1930) 1933-1989 (2001)	101	1941	Stukken betreffende de herziening van straatnamen en huisnummers
		104-105	1965, 1969, 1971, 1973, 1975, 1977-1981, 1983-1989	Stukken betreffende de toekenning en wijziging van huisnummers
		149	1937, 1940-1941, 1946	Stukken betreffende het verhaal van schade aan de toren van de Nederlandse Hervormde Kerk tengevolge van blikseminslag op de brandverzekering, de opzegging en wijziging van brandverzekeringen vanwege de sloop van in mei 1940 door het oorlogsgeweld verwoeste gemeente-eigendommen, alsmede de deelneming aan een onderlinge oorlogsschadeverzekering voor het gemeentehuis met inventaris aan de Valkenburgerweg 32, later Hoofdstraat 6, en de woningen (arbeiderswoningen) aan de Burgemeester Lotsystraat 2-24 (even), later Burgemeester Lotsystraat 2-16 (even) en Marinus Poststraat 2-8 (even)
		151	1949-1957	Stukken betreffende de verkrijging van rijksvergoedingen voor oorlogsschade aan gemeente-eigendommen en voor sloop- en opruimwerkzaamheden in het kader van de financiering van de wederopbouw van publiekrechtelijke lichamen
		605	1940-1941	(Verzamel-)rekeningen van kosten van de herbouw en het herstel van in mei 1940 door het oorlogsgeweld verwoeste en beschadigde gebouwen, ingediend door aannemers, schilders etc. bij de eigenaars van die gebouwen, afschriften
		606	1940-1942	Stukken betreffende de indiening, namens eigenaars van in mei 1940 door het

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				oorlogsgeweld verwoeste en beschadigde gebouwen, van verzoeken bij de Algemeen Gemachtigde voor den Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid tot verlening van financiële faciliteiten voor de herbouw of het herstel van deze gebouwen, alsmede de verstrekking van inlichtingen aan de Algemeen Gemachtigde voor den Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid omtrent door het oorlogsgeweld vernielde of beschadigde gebouwen
		607	1940-1942, 1944	Stukken betreffende de verneming van de inspecteur van de Volksgezondheid van de toestand van een aantal in mei 1940 door het oorlogsgeweld beschadigde woningen, de verlening van medewerking aan de taxatie van door het oorlogsgeweld toegebrachte schade aan gebouwen, alsmede de aangifte bij het Regeringscommissariaat voor de Wederopbouw van door het oorlogsgeweld toegebrachte schade aan gebouwen
		608	1940-1944	Stukken betreffende de verlening van medewerking aan de uitbetaling van rijksvergoedingen voor de herbouw en het herstel van in mei 1940 door het oorlogsgeweld verwoeste en beschadigde gebouwen, alsmede aan het toezicht op de voltooiing van de herbouw of het herstel van deze gebouwen
		609	1940-1946	Stukken betreffende de opgave van getaxeerde schade aan gebouwen, inboedels respectievelijk inventarissen, voorraden en vee ten gevolge van het oorlogsgeweld in mei 1940 of later, de ontvangst van en dankbetuiging voor hulp ten behoeve van getroffenen door het oorlogsgeweld, alsmede de bemoeiing met de herbouw en het herstel van door het oorlogsgeweld verwoeste en beschadigde gebouwen, met de vergoeding van bedrijfsschade ten gevolge van het oorlogsgeweld en met onteigeningen ten name van de gemeente en ten behoeve van de wederopbouw
		616	1941-1946	Stukken betreffende de verkrijging van rijksbijdragen voor de wederopbouw en het herstel van in mei 1940 door het oorlogsgeweld beschadigde openbare werken
		622	1946-1948, 1950-1954	Stukken betreffende de verrekening van bedragen en de verneming van debet- en creditbetalingen en afschrijvingen met betrekking tot inschrijvingen in het Grootboek voor de Wederopbouw aangaande de vergoeding van onteigeningen ten name van de gemeente en ten behoeve van de wederopbouw, en de vergoeding van oorlogsgeweldschade
		633	1969, 1979, 1984, 1987	Kadastrale kaarten
		660	1941-1943, 1946	Maand- en kwartaalrapporten van de burgemeester aan de officier van justitie te 's-Gravenhage of de gewestelijk politiepresident te Rotterdam/Haagse Veer betreffende politionele aangelegenheden
		1039	1936-1945, 1952	Stukken betreffende de organisatie en uitvoering van de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen (luchtbescherming),
		1045	1946	Brief aan de minister van Oorlog betreffende in de gemeente gelegen vliegtuigwrakken,

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				met een afschrift van het proces-verbaal van opperwachtmeester E. Rous van de Marechaussee van een op 5 december 1944 neergekomen vliegtuig
		1058	1941-1943, 1945	Rapporten van de vrijwillige brandweer, Rijkspolitie, burgemeester en het Centrum voor brandveiligheid van TNO betreffende plaats gehad hebbende branden
		1147	1975-1976, 1978-1979	Opruiming van twee Duitse bunkers langs de weg in verband met werkzaamheden voor deel twee van de reconstructie van de weg
		1222	1939-1940, 1945-1946	Stukken betreffende de verzoeken aan de minister van Defensie en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland om vergoeding van het verlies aan inkomsten uit de grondbelasting tengevolge van de stichting van het vliegveld Valkenburg, het verzoek aan de Genie om wijziging van de benaming van het vliegveld, alsmede de verdere bemoeiing met het vliegveld, tijdens de Duitse bezetting "Flugplatz Katwijk" genaamd
		1391	1940-1943	Stukken betreffende de herbouw en verbouw van de in mei 1940 door het oorlogsgeweld zwaar beschadigde bijzondere lagere school aan de Kerkweg 4, voorheen Sluissteeg. Voorbereiding en uitvoering van de herbouw en verbouw van het schoolgebouw.
		1460	1940, 1943, 1948, 1950, 1952-1956	Stukken betreffende de verlening van medewerking aan de voorbereiding en financiering van de herbouw van de in mei 1940 door het oorlogsgeweld verwoeste muziektent van de muziekvereniging "Valkenburg's Harmonie" nabij de kruising van de Broekweg/Ringweg
		1475	1946, 1948-1955, 1957, 1960, 1962-1963, 1965-1966, 1971-1972, 1975, 1977, 1979-1980, 1983-1989	Stukken betreffende de herdenking van de gevallen in de Tweede Wereldoorlog op 4 mei en de viering van de bevrijding van de Duitse Bezetting op 5 mei, de viering van de oplevering van de honderdste na mei 1940 gebouwde gemeentewoning aan de Burgemeester Lotsystraat, de bijwoning van en verlening van medewerking aan herdenkingen van de in mei 1940 gevallen Nederlandse militairen van het voormalig 4 ^e Regiment Infanterie
		1493	1947-1952	Stukken betreffende de verlening van medewerking aan de voorbereiding en financiering van de herbouw van het in mei 1940 door het oorlogsgeweld verwoeste kerkgebouw van de Nederlandse Hervormde Gemeente aan het Kerkplein, later Castelpweg, alsmede de toewijzing van grond aan de Nederlandse Hervormde Gemeente, waarop inmiddels de herbouwde kerk staat, ter afrekening van de vergoeding van de ten name van de gemeente en ten behoeve van de wederopbouw onteigende gronden van de kerkelijke gemeente
		1552	1947-1948, 1955-1958, 1963, 1980	Stukken betreffende de verkrijging van toestemming van de Chef van de Generale Staf van het ministerie van Oorlog voor de opruiming van twee Duitse bunkers aan de Voorschoterweg, de verkrijging van een afwijzing van de Chef van de Generale Staf op het verzoek tot het laten opruimen van deze twee bunkers door genietroepen in opleiding, alsmede de kennisgeving aan de dienst Gebouwen, Werken en Terreinen van het ministerie van Defensie van het kunnen overgaan tot de sloop van drie bunkers en de

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				stalen verkeerstoren met onderbouw (bunker) op het Marinevliegkamp Valkenburg
		1553	1940	Verslag "Uit de geschiedenis van de gemeente Valkenburg ZH" door A.C. de Wilde, burgemeester, met de nadruk op de periode mei 1940
		1555	1950	Boekje "II - 2 R.A. 25 augustus 1939 - 14 juli 1940", uitgereikt tijdens de reünie in 1950 te Katwijk en Noordwijk van de IIIe afdeling van het voormalige 2e Regiment Artillerie ter herinnering aan de mobilisatiedagen 1939-1940 en in het bijzonder aan de dagen van 10 t/m 14 mei 1940
		1557	1951	"Herdenkings-uitgave Vereniging van oudstrijders v.m. 4 R.I.", nr. 1
		1558	1963	Uittreksel uit de registratieve gegevens betreffende de militairen van de Koninklijke Landmacht c.q. Koninklijke Luchtmacht, ten aanzien van de staat van dienst van J. Mallinckrodt, in 1940 majoor van het 3e bataljon van het 4e Regiment Infanterie, opgesteld en verstrekt door het Centraal Archiefdepot van het departement van Defensie
		1566	1940	Verslag "Weergegeven indrukken van de in de gemeente Valkenburg Z.H. beleefde oorlogsdagen van Vrijdag 10 mei 1940 tot en met 15 mei 1940 door Jac. v.d. Zwart, wonende Middenweg 8 te Valkenburg"
		1568	1940	Foto's van de Duitse aanval op 10 mei 1940, Nederlandse militaire vliegtuigen, het vaandel van het 4e Regiment Infanterie en schade aan gebouwen door het oorlogsgeweld in mei 1940
		1570	1941	Verslag "Als Krijgsgevangene in en om Valkenburg: oorlogsherinneringen van Berend Borst en ter herinnering aan Jan Varkenvisser Jz. 5 mei t/m 10 mei 1940"
		1574	1940	Kaart van de opstelling van de bewaking van het vliegveld Valkenburg in de vroege ochtend van 10 mei 1940
		1575	1940	Lijst van Duitse militaire graven op de algemene begraafplaats te Katwijk aan Zee

2.4.2 PROVINCIAAL ARCHIEF

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog lag het onderzoeksgebied in de provincie Zuid-Holland. In het Nationaal Archief (NA) te Den Haag liggen de stukken van de provincie Zuid-Holland opgeslagen. Er is in het provinciaal archief gezocht naar relevante stukken van de Luchtbeschermingsdienst (LBD), rapporten betreffende schade die is ontstaan door oorlogshandelingen en (naoorlogse) ruimingen van explosieven. Onder andere de stukken van het Militair Gezag (MG) zijn geraadpleegd. Het Militair Gezag werd direct na de bevrijding van de bezette gebieden ingesteld als tijdelijk bestuur dat moest zorgen voor de openbare orde en veiligheid. De stukken uit het archief van het MG gaan over het ruimen van mijnen en andere projectielen en schademeldingen uit de hele provincie. Daarnaast zijn archiefstukken van de bestuurlijke organen van de provincie geraadpleegd, zoals van de Provinciale Waterstaat, het Provinciaal Bestuur en de Commissaris van de Koningin, waarin informatie is te vinden over oorlogshandelingen, schade en de bevrijding. De volgende stukken zijn ingezien.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
3.09.34	Militair Gezag ZH	6	1945	Ingekomen rapporten van de districts militaire commissarissen: Leiden
		36	1945	Sectie III – Politie: Ingekomen en doorslagen van uitgaande stukken
		37	1945	Sectie III – Politie: Rapporten
		41	1945	Sectie III – Politie: Rapporten van Politie Reserve Nederland

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		43	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, munitie en andere explosieven</i>
		63	1945	<i>Sectie IX - Openbare werken: Ingekomen en doorslagen van uitgaande stukken</i>
		64	1945	<i>Sectie IX - Openbare werken: Rapporten</i>
		143	1945	<i>Sectie III - Politie: Ingekomen en doorslagen van uitgaande stukken, met agenda</i>
		146	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, munitie en andere explosieven</i>
		147	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende het onderzoek naar verongelukte geallieerde vliegtuigen en hun bemanningen en de berging van vliegtuigwrakken</i>
		164	1945	<i>Sectie IX - Openbare werken: Ingekomen en doorslagen van uitgaande stukken</i>
		229	1945	<i>Sectie III - Politie: Ingekomen en doorslagen van uitgaande stukken</i>
		231	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven</i>
		249	1945	<i>Sectie IX - Openbare werken: Stukken betreffende het bevorderen van herstelwerkzaamheden aan dijken, verkeers- en waterwegen</i>
		266	1945	<i>Bureaus - Personeel en Algemene Zaken: Stukken betreffende onderzoek naar door de Duitsers ter doodgebrachte Nederlanders en omgekomen geallieerde vliegers</i>
		282	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende het in kaart brengen van mijnevelden en het opruimen van explosieven</i>
		361	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, springstof en andere explosieven</i>
		465	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, springstof en andere explosieven</i>
		529	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven</i>
		575	1945	<i>Sectie IV - Brandweer en luchtbescherming: Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven</i>

2.4.3 NATIONAAL ARCHIEF (NA) DEN HAAG

In het Nationaal Archief (NA) zijn stukken uit het Bunkerarchief ingezien. Hierin zijn documenten opgeslagen die betrekking hebben op verdedigingswerken in heel Nederland. Daarnaast zijn de stukken van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, het Korps Hulpverleningsdienst, het Militair Gezag en de Commissie van Proefneming bekeken. Het gaat om de volgende stukken.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2.04.53.15	Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen (1937-1946)	39	1940-1941	<i>Ingekomen en minuten van uitgegane brieven van en aan diverse overheidsinstellingen: Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland, nrs. 18.3.2 - 18.3.51</i>
		76	1940-1941	<i>Meldingen en processen -verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten: Zuid-Holland</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2.04.110	Korps Hulpverleningsdienst (1945-1974)	20	1945-1959	Registers met krantenknipsels inzake explosieven
		21	1945-1947	Registers met krantenknipsels inzake explosieven
		22	1947	Registers met krantenknipsels inzake explosieven
		23	1947	Tijdschrift voor het personeel van de Hulpverleningsdienst
		28	1947-1970	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst
		69	1967-1971	Stukken betreffende de inhuur van de Hulpverleningsdienst door Rijkswaterstaat Directie Wegen voor het ruimen van explosieven
2.13.25	Militair Gezag	1567	1944-1945	Stukken betreffende de opsporing en ruiming van mijnen en andere explosieven [4.75.00]
		1568	1944-1945	Rapporten van de Censuurdienst van de Sectie PTT inzake brieven waarin melding gemaakt wordt van bombardementen, afschriften [4.06.00]
		2808	1944-1945	Rapporten over militaire werken, vernielingen en inundaties in het nog niet bevrijde deel van Nederland
		2809	1945	Stukken betreffende de organisatie van de mijnopruimingsdienst en het opsporen en ruimen van mijnen die de uitvoering van bepaalde openbare werken verhinderen
		2823	1945	Stukken betreffende herstel en onderhoud van wegen en het aanvragen van het hiervoor benodigde materieel
		2824	1945	Stukken betreffende herstel van spoorbruggen, spoor- en tramwegen en beschikbaarstelling van de hiervoor benodigde materialen [Ild]
		3224	1945	Kaart van Nederland met een overzicht van water- en oorlogsschade
		3746	1945	Overzicht van de ontminning van Nederland
2.13.167	Bunker Archief	272-284	1951	Blokkaarten van werken
		285-296	1947-1962	Overzichtskaarten
		366	1946-1956	Stellingen en complexen in Noord- en Midden Nederland. Afdrukken. Nrs. 0051 - 0099
		962	1946-1951	Registratietekeningen van afzonderlijke werken in Noord- en Midden-Nederland, Afdrukken. Waddinxveen - Wassenaar, nrs. 1 - 55
2.13.210	Commissie van Proefneming met hierin opgenomen afgedwaalde archiefbescheiden van onderdelen van de Artillerie-Inrichtingen en Artillerie onderdelen (1814)(1867-1942)	23	1940	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontpofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn
		24	1940	Stukken betreffende het ruimen van landmijnen en het beschikbaar stellen van personeel, ingedeeld naar gebied
		25	1940	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontpofte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		26	1940	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontploffte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden
		28	1941-1942	Lijsten met opgave van personeel en afwikkeling van de afdeling belast met het onschadelijk maken van niet gesprongen munitie en vliegtuigbommen

2.4.4 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR OORLOGSDOCUMENTATIE (NIOD) AMSTERDAM

In het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) in Amsterdam zijn diverse archiefstukken geraadpleegd. In het NIOD is het archief van het *Generalkommissariat für das Sicherheitswesen* ingezien. Deze instantie was het politieapparaat van het Duitse bestuur. Hierin zijn de processen-verbaal bewaard gebleven betreffende de melding van bominslagen, luchtaanvallen en ontploffingen. Daarnaast zijn in het archief van het Departement van Justitie processen-verbaal ingezien van lokale instanties betreffende luchtaanvallen, bominslagen en ontploffingen. Tevens zijn stukken van verzetsgroep Albrecht ingezien over troepensterkten en stellingen. In de onderstaande tabel zijn de bestudeerde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
077	Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West) (1938)(1940-1945)	1328	1940-1941	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen
190a	Groep Albrecht	17-34	1944	Enige verslagen, alsmede medewerkers van de groep Albrecht afkomstig uit de volgende sectoren: het Noorden, Overijssel, de Achterhoek, en Twente, D. A. A. (=Deventer, Arnhem, Apeldoorn), de Veluwe en Gelderland, Alblasserwaard en de Betuwe, Utrecht, Amersfoort, Amsterdam, Woerden, Zuid-Holland, Zeeland, Zuid-Nederland
216k	Departement van Justitie (1935)(1940-1945)(1950)	181-185	1940-1945	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeente

2.4.5 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE (NIMH) DEN HAAG

Voor het onderzoek zijn stukken uit het NIMH geraadpleegd. Het NIMH beheert de archieven van de Nederlandse krijgsmacht en bezit een uitgebreide collectie die betrekking heeft op de Tweede Wereldoorlog. Onder andere de 575-collectie, met betrekking tot Duitse verdedigingswerken, is geraadpleegd. Deze collectie bevat hoofdzakelijk rapporten, verslagen en Duitse en Britse kaarten afkomstig van het Bureau Inlichtingen in Londen en het Bureau Afwikkeling Genie en Duitse eenheden. Het NIMH bezit ook de 409-collectie Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
409	Gevechtsverslagen en -rapporten mei 1940	476041	1940	verslag van de commandant van de IIIe afdeling van het 2e regiment artillerie majoor H.J.J. Dürst Britt
		476042	1940	Gevechtsberichten van de commandant van de 1e batterij van de IIIe afdeling van het 2e regiment artillerie 1e luitenant D.A. Erdman
		476043	1940	Verslag van de commandant van de 2e batterij van de IIIe afdeling van het 2e regiment artillerie kapitein C.W.J. Schröder

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		477016	1940	Verslag gegevens van de commandant van de 1e batterij 6 veld, 1e luitenant T.C.Dijxhoorn
		477017	1940	Verslag van de 1e batterij 6 veld door 1e luitenant H. van Ark
		477020	1940	Verslag opgemaakt door de commandant van de IIIe divisie over de commandant van het 1e bataljon van het 1e regiment infanterie majoor H.C. la Roi, (gesneuveld)
		477021	1940	Gevechtsberichten van de commandant van de 1e compagnie van het 1e bataljon van het 1e regiment infanterie kapitein mr. R. Bergmans
		478032	1940	Dagboek van de commandant van de IIe afdeling van het 6e regiment artillerie kapitein H. Oortman Geerlings
		478033	1940	Verslag gegevens van de commandant van de IIe afdeling van het 6e regiment artillerie kapitein H. Oortman Geerlings
		478034	1940	Commandant van de 1e batterij van de IIe afdeling van het 6e regiment artillerie 1e luitenant N.J. Braadbaart
		478035	1940	Commandant van de 2e batterij van de IIe afdeling van het 6e regiment artillerie 1e luitenant H. Beucker Andreae
		478036	1940	Commandant van de 3e batterij van de IIe afdeling van het 6e regiment artillerie kapitein J. Schienders
		499021	1940	Verslag van de commandant van de 1e batterij van de IIIe afdeling van het 15e regiment artillerie kapitein N.G.J. Huigen
		532003	1940	Gevechtsbericht van de commandant van het 10e depot bataljon majoor Alofs
		532004	1940	Gevechtsbericht van de commandant van de 6e compagnie van het 10e depot bataljon reserve kapitein A.J. Roeleveld
		532005	1940	Gevechtsbericht van de commandant van de 15e depot bataljon majoor A. van Weenen
		532007	1940	Verslag en gegevens van de commandant van de 5e compagnie van het 15e depot bataljon reserve kapitein P.H. Kok
		532012	1940	Verslag en gevechtsberichten van de commandant van de 5e compagnie van het 22e depot bataljon reserve kapitein J.P.G. Quack
		536038	1940	Verslag van de commandant van het IIe depot bereden artillerie luitenant-kolonel F.W. Laupman
		536059	1940	Verslag van de commandant van het IVE depot bereden artillerie luitenant-kolonel mr. F.J.J. Trapman
		536070	1940	Gevechtsberichten van de commandant van de instructie batterij 7 veld kapitein C. Tonnet. Bevat tevens verklaringen van dienstplichtig soldaat M. Phenning, 2e luitenant F.J.G Brackel, wachtmeester capitulant L. Lensen en reserve 1e luitenant dr. W. de Braaf
420	Burgemeestersverklaringen	21	1947	Vaals tm Vuren
		45	1947	Vaals tm Vuren
575	Bureau Inlichtingen/ Duitse verdedigingswerken (575-serie)	231	1944	283 Vlag, Locatie van verdedigingswerken tussen Valkenburg en Leidschendam waaronder mitrailleursnesten, versperringen, een barakkenkamp en ondermijnde bruggen bij Haagse Schouw en De Vink, 23-12-1944

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		376	1944	Datum: 01-05-1944; Schaal/code/blz.: GB/5207/44; Omschrijving: Berichten betreffende locaties van verdedigingswerken en Duitse infrastructuur, tevens legering, omvang, samenstelling en verplaatsing Duitse troepen in Nederland waarbij ook herkenningstekens, verder bombardementsresultaten, inundatievelden en scheepvaart, met 6 plattegronden betreffende Noordwijk, Katwijk, Oegstgeest, Rijnsburg, Rijnsdorp en Valkenburg (van Kees 52) [NB 25 stuks]
		388	1944	Datum: maart-april 1944; Schaal/code/blz.: GB/5857/44; Omschrijving: Berichten AOI tot en met AQA betreffende: Verdedigingswerken, bunkers en tankmuur op eiland De Beer nabij Rozenburg, met schetsen en kaarten en mijneenvelden tussen de eendenkooi en Krügerlager, verdedigingswerken en troepen op Schiermonnikoog, veldstellingen in de vuurlijn Kudelstaart-Uithoorn, verdedigingswerken in de forten in de Zuidwijkermeerpolder, verdedigingswerken rondom de weg Den Haag-Leiden, verdedigingswerken rondom vliegveld Valkenburg (met verklarende kaart) en verdedigingswerken op eiland Dordrecht (met twee kaarten). Transport van munitie tussen Haarlem en IJmuiden, transport tanks van de Herman Göring Division van Harderwijk naar Zwolle, transport van automateriaal van de Wehrmacht langs het station Maliebaan in Utrecht richting Amersfoort. Verwoestingen en herstelwerkzaamheden aan bruggen en wegen in Oost-Brabant, schets van het bombardement op IJmuiden op 26 maart 1944 en overzicht van de resultaten van het bombardement op IJmuiden op 26 maart 1944 (met kaart schaal 1:40.000)

2.4.6 SEMI-STATISCH ARCHIEF (SSA)

Het Semi-statisch Archief (SSA) te Rijswijk beheert het archief van Defensie. In dit archief zijn onder ander de ruimrapporten van de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) opgeslagen. Deze ruimrapporten, ook wel Melding Opdracht en Ruimrapport (MORA) genaamd, zijn gerangschikt per gemeente en worden sinds 1971 systematisch bijgehouden. Voor het onderzoeksgebied zijn relevante MORA's aangetroffen. Deze zijn uitgewerkt in §3.6

Tevens bevinden zich in het SSA ook enkele dossiers van de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst (MMOD). De MMOD, was een voorloper van de huidige EODD en werd vlak na de Tweede Wereldoorlog opgericht. In het SSA bevinden zich talloze overzichten van geruimde munitie alsmede ruimrapporten van mijneenvelden in de Nederlandse gemeente. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
Geen	Archief MMOD	53	1945-1947	V t/m W

2.4.7 STUDIEGROEP LUCHTOORLOG 1939-1945 (SGLO)

De SGLO heeft in de loop der jaren een lijst samengesteld van alle vliegtuigcrashes in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). Op basis van de raadpleging van

de digitale lijst op www.sglo.nl is vastgesteld dat er vliegtuigcrashes hebben plaatsgevonden in de regio van het onderzoeksgebied.

2.4.8 WEBSITES

In het kader van dit vooronderzoek zijn websites geraadpleegd. In onderstaand overzicht zijn de geraadpleegde websites weergegeven. De website 'Vergeltungswaffen: V.1 & V.2 inslagen in Nederland' is geraadpleegd om vast te stellen of er V.1 en/of V.2 inslagen hebben plaatsgevonden of dat er een V.1 en/of V.2 lanceerlocatie stond in en/of nabij het onderzoeksgebied.

- www.vergeltungswaffen.nl;
- <http://katwijkinoorlog.nl/de-hel-van-valkenburg/>;
- http://www.mei1940.nl/intro_valkenburg.htm;
- <http://historischvalkenburgzh.blogspot.com>;
- <http://www.canonvankatwijk.nl/verdiepingsverhaal/valkenburg-de-wederopbouw/>;
- www.delpher.nl;
- www.beelbankwo2.nl;
- www.oudvalkenburgzh.nl;
- www.erfgoedleiden.nl.

2.5 ARCHIEFONDERZOEK IN HET BUITENLAND

In een aantal buitenlandse archieven is informatie aanwezig die relevant kan zijn voor dit vooronderzoek. Het projectteam beschikt over een uitgebreide database met gegevens die in het verleden zijn gekopieerd/gefotografeerd in The National Archives UK (TNA UK) te Londen, Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) te Freiburg en The National Archives and Records Administration (NARA) te Washington. In de volgende sub-paragrafen zal nader worden ingegaan op deze archieven.

2.5.1 THE NATIONAL ARCHIVES UK TE LONDEN (TNA UK)

In TNA UK zijn onder ander *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van de Britse strijdkrachten gearcheeerd. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
AIR 37	Air Ministry: Allied Expeditionary Air Force, and 2nd Tactical Air Force	715	1944	2nd Tactical Air Force. Daily Log: Sep – Oct 1944
		716	1944	2nd Tactical Air Force. Daily Log: Nov – Dec 1944
		717	1945	2nd Tactical Air Force. Daily Log: Jan – Feb 1945
		718	1945	2nd Tactical Air Force. Daily Log: Mar – May 1945

2.5.2 NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION (NARA) WASHINGTON

Net als in TNA UK zijn in NARA te Washington onder ander *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van Amerikaanse strijdkrachten gearcheeerd. In de geraadpleegde bronnen zijn geen indicaties aangetroffen dat er Amerikaanse bombardementen hebben plaatsgevonden in het onderzoeksgebied of dat Amerikaanse grondtroepen gevochten hebben in het onderzoeksgebied. Er zijn geen stukken uit het NARA geraadpleegd.

2.5.3 BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV (BAMA) FREIBURG

In het BaMa zijn o.a. archiefstukken van de *Führungsstab* van de Luftwaffe opgeslagen. In deze archiefstukken zijn alle melding van neergekomen vliegtuigbommen en toestellen in het bezette Europa beschreven van mei 1940 tot en met medio 1941. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
RL2-II	Generalstab der Luftwaffen/Lutwaffenführungsstab	II-205- II-269	1940- 1941	Luftlageberichten Luftwaffenführungsstab

2.6 LUCHTFOTO-ONDERZOEK

Een essentieel onderdeel van het vooronderzoek is de analyse van luchtfoto's. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn, met name door geallieerde luchtstrijdkrachten, veel luchtfoto's genomen van onder andere bezet Nederland. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog stond de (geallieerde) luchtfotografie nog in de kinderschoenen, maar tegen het einde was het uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de oorlogsvoering. Luchtfoto's werden niet alleen gebruikt om schade van een bombardement (*damage assessment*) vast te stellen, maar ook hele militaire campagnes werden op basis van luchtfoto's gepland.

Na de Tweede Wereldoorlog is een flink aantal (geallieerde) luchtfoto's vernietigd, maar het merendeel werd overgedragen aan archieven en andere publieke instellingen. In Nederland zijn er twee organisaties die beschikken over een collectie geallieerde luchtfoto's, namelijk Wageningen Universiteit (WAG) en het Kadaster (KAD) te Zwolle. In het buitenland beheren National Collection of Aerial Photography (NCAP) te Edinburgh en The National Archives and Records Administration (NARA) te Washington de belangrijkste luchtfotocollecties van de Tweede Wereldoorlog.

Voor dit vooronderzoek zijn luchtfoto's uit de collecties KAD en NCAP geraadpleegd. De keuze van de luchtfoto's is gebaseerd op de datum, kwaliteit en schaal van de foto's in combinatie met de resultaten uit de literatuur- en archiefstudie. Allereerst is een luchtfoto van 1938 geraadpleegd om de vooroorlogse situatie, de zogeheten nul-situatie, van het onderzoeksgebied vast te stellen. Er zijn in de geraadpleegde bronnen en literatuur aanwijzingen gevonden dat er in de regio van het onderzoeksgebied grondgevechten hebben plaatsgehad tussen Duitse en Nederlandse troepen in de meidagen van 1940. Daarnaast zijn er indicaties dat Nederlandse troepen geschutvuur hebben afgegeven in de omgeving van het onderzoeksgebied. Om de gevolgen van de geïndiceerde grondgevechten en artilleriebeschietingen te analyseren zijn de luchtfoto's van 2 juni 1940 en 20 juli 1940 gebruikt. Er dient te worden opgemerkt dat de luchtfoto's van 2 juni en 20 juli 1940 zijn aangemerkt zijnde van B/C-kwaliteit. De mogelijkheden voor een optimale luchtfotoanalyse waren hierdoor beperkt: de schaal en kwaliteit van deze luchtfoto's verhinderen het waarnemen van (eventueel aanwezige) geschutinslagen. De luchtfoto's van 27 maart 1945 zijn gebruikt omdat deze zijn genomen vlak voor het einde van de bevrijding van het onderzoeksgebied, namelijk 5 mei 1945. Er zijn in de beschikbare bronnen en literatuur geen aanwijzingen gevonden dat er tussen 20 juli 1940 en 27 maart 1945 en na deze datum oorlogshandelingen hebben plaatsgehad in of in de directe nabijheid van het onderzoeksgebied. Er dient nog te worden opgemerkt dat de luchtfoto's van 27 maart 1945 zijn aangemerkt als van A/B-kwaliteit. De mogelijkheden voor een optimale luchtfotoanalyse zijn hierdoor (enigszins) beperkt. In de navolgende tabel is een overzicht weergegeven van de geraadpleegde luchtfoto's:

Collectie	Sortie ref.	Foto nrs.	Datum	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	1938-30Ezuid	526	1938	A	Onbekend	Geen
NCAP	HNA-027	41	02-06-1940	B/C	49.500	Geen
NCAP	H-021	8	20-07-1940	B/C	48.000	Geen
KAD	106G-5129	3114	27-03-1945	A/B	8.000	Geen
KAD	106G-5129	3112	27-03-1945	A/B	8.000	Geen

3 RESULTATEN INVENTARISATIE

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven van de raadpleging van de bronnen die in het vorige hoofdstuk zijn vermeld. Tijdens de raadpleging van de bronnen is de aandacht gericht op de gebeurtenissen die in en/of in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden en die (mogelijk) van invloed zijn op de aanwezigheid van CE binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Aan de hand van de bronnen is een chronologisch overzicht geconstrueerd van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden binnen het onderzoeksgebied en de directe omgeving daarvan. Met voetnoten wordt telkens verwezen naar de geraadpleegde bron(nen).

Achter enkele gebeurtenissen staat een (dikgedrukte) codering, die is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Afkorting RAP: rapport;
- Datum: jj/mm/dd;
- Volgletter: A, B, C, etc.

Deze coderingen staan tevens op de inventarisatiekaart en vormen de verbinding tussen de gebeurtenissen zoals die in de onderstaande tekst zijn beschreven en de tekeningen in de kaarten. Meldingen die buiten het onderzoeksgebied vallen maar binnen het gebied van de inventarisatiekaart (paragraaf 3.8) zijn ook voorzien van een nummer. Deze zijn terug te vinden op de A1 Inventarisatiekaart (losbladig). Meldingen van een onbekende datum zijn als volgt genummerd: RAP_001 etc. De oorlogshandelingen die geen RAP-nummer hebben gekregen zijn niet ingetekend op de inventarisatiekaart. De reden daarvoor is dikgedrukt achter de oorlogshandeling weergegeven.

Vooroorlogs

Afbeelding 3: een vooroorlogse foto van Landhuis Welgelegen te Valkenburg (Zuid-Holland), gelegen in het onderzoeksgebied. Bron: https://herbergwelgelegen.nl/over-welgelegen/ontstaan-van-welgelegen/?gclid=EAlaIqobChMI-Mr0l_KG5AIVes53Ch0mvwYMEAAYASABEGKUaPD_BwE

Afbeelding 4: een luchtfoto van het dorp Valkenburg in de periode 1920-1940 (vooroorlogs). Het onderzoeksgebied is gelegen net buiten de foto (rechts langs de Rijn).²

3.2 MOBILISATIEPERIODE

In de periode september 1939 – april 1940 werden de Nederlandse strijdkrachten gemobiliseerd. Aanleiding was de Duitse inval in Polen in september 1939 en de daaropvolgende oorlogsverklaring van de Frankrijk en Groot-Brittannië aan de Duitse regering. In deze periode werden de verschillende onderdelen van Nederlandse strijdkracht onder de wapenen geroepen en werd er een begin gemaakt met het aanleggen van verdedigingslinies, voorbereidingswerkzaamheden ten behoeve van inundaties, mijnenvelden en versperringen.

Er zijn voor deze periode geen relevante gegevens aangetroffen in de geraadpleegde bronnen en literatuur.

3.3 MEIDAGEN 1940

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 vielen Duitse eenheden Nederland binnen. Vanuit het grensgebied vielen Duitse grondstrijdkrachten Nederland binnen, terwijl Duitse parachutisteneenheden in West-Nederland landden. Bij Kornwerderzand en bij de Grebbelinie werden de Duitse grondstrijdkrachten gestopt en Nederlandse eenheden vochten tegen de Duitse parachutisteneenheden in het westen van Nederland. Na het bombardement op Rotterdam door Duitse luchtmachteenheden besloot het Nederlandse opperbevel te capituleren. Alleen in Zeeland werd nog doorgevochten door Nederlandse en Franse eenheden.

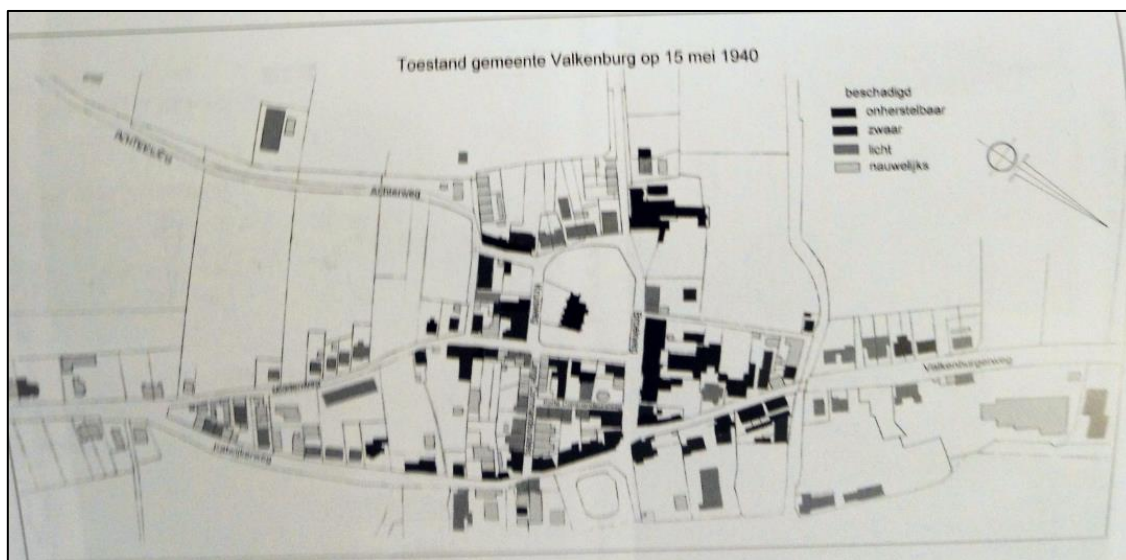
Meidagen 1940

Huis 'Welgelegen' aan 't Boonrak "werd nauwelijks beschadigd."³

² NIMH, beeldbank objectnummer 2011-0537.

³ Portengen, J., *Herleefd verleden. Strijd om Valkenburg ZH in mei 1940* (Delft 2012) 158.

20% van de woningen in Valkenburg was onherstelbaar beschadigd terwijl 10% schadevrij bleef. De grootste schade was geleden in het gebied rondom het oude gemeentehuis aan de Hoofdstraat en de school (het gebied waar nu de sporthal staat was vrijwel geheel verwoest). De overige bebouwing langs de Broekweg en de Hoofdstraat (richting Katwijk) moest worden afgebroken. **[Buiten onderzoeksgebied]**

Afbeelding 5: de schadekaart van het dorp Valkenburg (zuidwestelijk georiënteerd) van de meidagen 1940. Legenda: donkerrood = onherstelbaar beschadigd, rood = ernstig beschadigd, blauw = zwaar beschadigd, groen = (vermoedelijk) onbeschadigd. Het onderzoeksgebied is gelegen even buiten de linkerzijde van de kaart.⁴

Het dorp Valkenburg werd vanaf 11 mei 1940 zwaar beschoten door Nederlandse artillerie, welke was gestationeerd in Katwijk en Oegstgeest.⁵

De burgemeester van Valkenburg, destijds woonachtig Hoofdstraat 66 [tijdens de meidagen 1940 Valkenburgerweg 102], verklaarde na de oorlog: "Mijn woning stond ook aan dien kant van het

⁴ <http://www.canonvankatwijk.nl/verdiepingsverhaal/valkenburg-de-wederoopbouw/>; Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 457.

⁵ Amersfoort, H. & Kamphuis, P. (reds.), *Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied* (Amsterdam, 2012) 198; Portengen, J., *Herleefd Verleden. Strijd om Valkenburg ZH in mei 1940* (Delft 1995) 80, 119-120, 166, 186-187, 207; ELO, toeg. nr. 0405, inv. nr. 1553.

dorp, waar de granaten over heen vlogen, of in de nabijheid reeds insloegen.”⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 mei 1940

Ongeveer duizend Duitse militairen van de 22. *Luftlande-Division* en de 7. *Flieger-Division* kwamen vanaf ongeveer 05:30 uur aan in de gemeente Valkenburg.⁷ **[Historische context]**

Een 500 Duitse militairen namen het dorp Valkenburg in de vroege morgen in zetten een verdediging op. Na enkele tegenaanvallen door Nederlandse troepen vanuit Katwijk aan den Rijn waren de posities van de Duitse troepen als volgt: in het dorp Valkenburg tussen Achterweg-Voorschoterweg-Wassenaarse Wetering/Rijnsvliet. Hier bleef het front tot de capitulatie van de Nederlandse strijdkrachten op 14 mei 1940 liggen.⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Nederlandse troepen van 1-I 1 Regiment Infanterie zette omstreeks 15:00 uur een aanval in tegen Valkenburg zuidelijk van Rijsburg. De aanval liep vast vanwege Duitse tegenstand en het onbeschutte terrein.⁹ **[Locatie onbekend]**

Nederlandse artillerievuur raakte de pannenfabric bij Valkenburg. Door dit vuur stortte de fabrieksschoorsteen in.¹⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

11 mei 1940

Om 07:30 uur beschoten de houwitsers van III Afdeling van 2^e Regiment Artillerie het dorp Valkenburg ter hoogte van de kerk. Door het schieten verzakten de stukken geschut in de zachte grond waardoor het vuur (aanvankelijk) inaccuraat was. Het vuur werd hierna verlegd naar de kalkovens aan de noordwestelijke rand van Valkenburg. Hierna werd door de afdeling drie minuten lang ingeschoten op “het Witte huis”. Vervolgens werd het geschutvuur 400 meter “voorwaarts” geconcentreerd. De bedoeling was om Duitse mitrailleurs in de buurt van de kerk en school uit te schakelen.¹¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De navolgende hoeveelheden munitie werden verschoten door de III Afdeling 2^e Regiment Artillerie:¹²

- 1^e Batterij: plusminus 10 brisantgranaten Nr. 1;
- 2^e Batterij: plusminus 200 brisantgranaten Nr. 1;
- 3^e Batterij: 141 brisantgranaten Nr. 1 met schokbuis nr. 34 lading 3.

De Ie Afdeling 6^e Regiment Artillerie vuurde tussen 10:00 uur en 16:00 uur vanuit een opstelling nabij Poelgeest herhaaldelijk op het dorp Valkenburg en het vliegveld Valkenburg. De afdeling bestond uit drie batterijen met ieder vier stukken 7-Veld geschut. De 2^e batterij schoot drie keer (1, 4 en 3 minuten) op het dorp en verschoot in totaal 220 brisantgranaten (waarvan deels op het vliegveld Valkenburg).¹³ **[Locatie onbekend]**

De 1-III-15^e Regiment Artillerie beschoot de zuidelijke rand van het dorp Valkenburg met haar 15 cm houwitsers. De batterij had als doelwit de kerk in Valkenburg gekozen en een straal van 200 meter daaromheen en verschoot 30 brisantgranaten in totaal.¹⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

⁶ ELO, toeg. nr. 0405, inv. nr. 1553.

⁷ NIMH, toeg. nr. 420, inv. nr. 21; Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 99.

⁸ http://www.mei1940.nl/Meidagen/10_mei_1940_deel_1.htm#Dorp; Imthorn, H., *Valkenburg ZH in oorlog, 1940-1945* (Valkenburg 2015); NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 532003; Amersfoort, H. & Kamphuis, P. (reds.), *Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied* (Amsterdam, 2012) 198.

⁹ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 536070.

¹⁰ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 477021.

¹¹ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 191-192; NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 476041.

¹² NIMH, toeg. nr. 409, inv. nrs. 476042, 476043 en 476044.

¹³ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 193-195.

¹⁴ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 195-196; NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 499021.

De Artillerie Depots in Leiden gaven onder meer vuur op het dorp Valkenburg af.¹⁵

Nederlandse troepen van het IIe Bataljon 4^e Regiment Infanterie voerden vanuit noordwestelijke richting een aanval uit op het dorp Valkenburg in de ochtend maar wisten niet tot in het dorp door te dringen.¹⁶ **[Historische context]**

De 2^e batterij III Afdeling 2^e Regiment Artillerie opende van 18:00 uur tot 18:55 uur met haar howitzers het vuur op Valkenburg met als doelwit de omgeving van de kerk en het gemeentehuis (Hoofdstraat).¹⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Nederlandse troepen van het Ie Bataljon 9^e Regiment Infanterie voerden vanuit Katwijk aan den Rijn een aanval uit op Valkenburg om 18:55 uur. De troepen kwamen tot aan de rand van het dorp maar trokken zich rond 22:00 uur een stuk terug vanwege het door Duitse troepen afgegeven kruisvuur van zware machinegeweren.¹⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

In de loop van de dag namen Nederlandse troepen van het 10^e Depotbataljon posities in langs de Wassenaarse Wetering.¹⁹ **[Historische context]**

De woning aan Valkenburgerweg 102 [na de oorlog Hoofdstraat 66] werd door een granaat getroffen en was zwaar beschadigd.²⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

12 mei 1940

Nederlandse troepen van het Ie Bataljon 9^e Regiment Infanterie voerden om 04:00 uur vanuit Katwijk aan den Rijn een aanval richting het dorp Valkenburg uit.²¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De 1^e en 2^e batterijen van IIIe Afdeling 2^e Regiment Artillerie beschoten om 08:00 uur de omgeving van het gemeentehuis (Hoofdstraat) Valkenburg.²² **[Buiten onderzoeksgebied]**

Om 09:55 uur maakte de Instructiebatterij 7 Veld de navolgende melding: "Uit Villa met torentje [Huize Welgelegen] geheel li. Valkenburg wordt geregeld geschoten, bestrijkt een gedeelte tusschen Valkenburg en Rijsburg. In den loop van den ochtend schieten met eigen vuurmonden."²³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Om 14:00 uur voerde de IIe Afdeling 6e Regiment Artillerie een beschieting uit op het gebied ten noorden van de kerk in Valkenburg. Hierbij werd een Duits munitietransport geraakt die vervolgens explodeerde (welke stond opgesteld achter het café naast het gemeentehuis aan de Hoofdstraat).²⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Om 16:30 uur trachtte de Instructiebatterij 7 Veld de pannenfabriek te Valkenburg te veroveren. Het startpunt van de aanval was de Valkenburgerweg in Rijsburg. De aanval liep echter vast op door Duitse troepen afgegeven mitrailleurvuur. De aanvallende Nederlandse troepen trokken hierop terug.²⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

¹⁵ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 193.

¹⁶ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 191-193.

¹⁷ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 197.

¹⁸ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 197.

¹⁹ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 532003.

²⁰ ELO, toeg. nr. 0405, inv. nr. 1553

²¹ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 204.

²² Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 204.

²³ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 536070.

²⁴ Harff, D. en P.E. Harff, *Valkenburg mei 1940. De strijd om het vliegveld en het dorp, beschrijving van de gevechten en ooggetuigenverslagen* (Eindhoven 2012) 205.

²⁵ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 536070.

13 mei 1940

Er werd door Nederlandse troepen van de Instructiebatterij 7 Veld voortdurend beweging waargenomen bij de oude burgemeesterswoning te Valkenburg ongeveer 250 meter zuidoostelijk van de pannenfabriek [Huize Welgelegen]. Twee kanonnen van 7 Veld werden verplaatst naar de weg naar Oegstgeest zuidelijk van Rijnsburg. Daar instelling gekomen schoten de geschutbemanningen vanaf 1.000 meter in totaal 10 x met het 7 Veld geschut op de oude burgemeesterswoning. Alle schoten troffen doel.²⁶

Een andere bron ontkracht bovenstaande melding als volgt: "in werkelijkheid werd het raadhuis in al die dagen nauwelijks getroffen! Wel de kerk en het hospitaal. Wat jammer nou!"²⁷

Door de 2-II-6 Regiment Artillerie werd uitwerkingsvuur gegeven op een huis oostelijk van de kerk en ten zuiden van het dorp Valkenburg bij een fabriek. De ligging van dit vuur was zeer goed.²⁸

[Buiten onderzoeksgebied]

3.4 DUITSE BEZETTINGSJAREN

Direct na de Duitse inval werd Nederland met enige regelmaat getroffen door (kleinschalige) geallieerde bombardementen. Deze bombardementen waren met name gericht op vliegvelden, havens, infra en industriegebieden. Vanaf 1943, toen de geallieerde luchtmachten steeds sterker werden, vonden steeds meer grotere en zwaardere bombardementen plaats op vliegvelden havens en industriegebieden in Nederland. Vanaf 1942 werd door de *Organisation Todt* begonnen met het aanleggen van de *Atlantikwall* in het Nederlands kustgebied.

5/6 juni 1940

Navolgend een overzicht van de onderzoeksresultaten naar CE in Valkenburg in het kader van de Commissie van Proefneming:

1. Land van Van Paridon: [Buiten onderzoeksgebied]
5 kleine trechters (van scherven) in 1 Duitse buis en in 1 staartstuk van een Duitse brisantgranaat van een mortier.
2. Valkenburgscheweg 17K: [Buiten onderzoeksgebied]
aanslag van 1 projectiel in voortuin.
3. Achter Valkenburgscheweg 6 (land van A. Heemskerk): [Buiten onderzoeksgebied]
2 kleine trechters van scherven.
4. Achter de Broekweg (land van C. Imthorn): [Buiten onderzoeksgebied]
1 niet gesprongen brisantgranaat van 6 vernietigd.
5. Nabij de Broekweg (land van Schooneveld): [Buiten onderzoeksgebied]
1 niet gesprongen brisantgranaat van 4,7 vernietigd.
6. Nabij Middenweg (land van T. Ouwersloot): [Buiten onderzoeksgebied]
1 niet gesprongen brisantgranaat van 12 houwitser vernietigd.
7. Achterweg 13 (land van G. van Leeuwen): [Buiten onderzoeksgebied]
 - 1 niet gesprongen brisantgranaat van 7,5 (Skoda met tijdbuis, verdelingen tot 200);
 - 1 niet gesprongen brisantgranaat van 6 zonder kop vernietigd.
8. Bij Zonnehoeve en Achterweg (land van Wed. G. Binnendijk): [Buiten onderzoeksgebied]
2 brisantgranaten van 6 vernietigd.
9. Valkenburgseweg 148 (op het land van Van der Marel): [Buiten onderzoeksgebied]
 - 3 brisantgranaten van 12 houwitser (waarvan 2 met buis);
 - 2 brisantgranaten no. 1 van 7 veld (waarvan 1 met schokbuis no. 13);
 - 2 brisantgranaten van 6 zonder buis;
 - 1 brisantgranaat van een mortier (kaliber +/- 5 cm);
 - 5 Duitse handgranaten.

²⁶ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 536070.

²⁷ Portengen, J., *Herleefd verleden. Strijd om Valkenburg ZH in mei 1940* (Delft 2012) 187.

²⁸ NIMH, toeg. nr. 409, inv. nr. 478033 en 478035.

10. Aan de Achterweg (land van P. Imthorn): **[Buiten onderzoeksgebied]**
Aanslag van een projectiel.
11. Aan de Valkenburgerweg te Oegstgeest (land van G. Ooms):
[Buiten onderzoeksgebied]
Een brisantgranaat van 6 vernietigd.²⁹

21 juni 1940

Bij het gemeentehuis (Hoofdstraat) werd 1 Duitse handgranaat zonder dop gevonden.³⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 juni 1940

De Britse Bristol Blenheim Mk. Ivf N3543 bommenwerper van 235 Squadron stortte om 15:22 uur neer bij de Valkenburgerweg nabij Oegstgeest. Het toestel was om 12:55 uur opgestegen vanaf vliegbasis Bircham Newton en vloog een verkenningsmissie naar het IJsselmeer.³¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 maart 1941

Op een akkerland aan de Valkenburgerweg [thans Hoofdstraat] werd een niet-geëxplodeerde granaat van luchtafweergeschut gevonden.³²

Een andere bron vermeldt dat deze dag in een perceel tuinland langs de Valkenburgerweg [thans hoofdstraat] een granaat van 10,5 cm à 12 cm werd gevonden, die waarschijnlijk als gevolg van de beschieting van Valkenburg in de meidagen in de bodem was achtergebleven. De granaat zat ongeveer 20 cm à 25 cm in de bodem. De dichtstbijzijnde woningen stonden op 35 meter à 40 meter afstand van de vindplaats van de granaat.³³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

14 april 1941

Een Brits vliegtuig voerde een beschieting uit op vliegveld Valkenburg vanuit de richting van Oegstgeest. Hierbij werden de percelen Valkenburgerweg [thans Hoofdstraat] 144, 138c, 169, 138a, 130 en 149 licht beschadigd (hoofdzakelijk glas- en dakpanenschade).³⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

²⁹ NA, toeg.nr. 2.13.210, inv. nr. 23.

³⁰ NA, toeg.nr. 2.13.210, inv. nr. 23.

³¹ SGLO T0731.

³² NIOD, toeg. nr. 077, inv. nr. 1328.

³³ ELO, toeg. nr. 0405, inv. nr. 1039.

³⁴ ELO, toeg. nr. 0405, inv. nr. 1039.

1942

Afbeelding 6: Huize Welgelegen in 1942.³⁵ Er zijn op deze foto geen zichtbare sporen van oorlogsgeweldschade waar te nemen. Huize Welgelegen was op ruim 100 meter afstand westelijk gelegen van het onderzoeksgebied.

3.5 BEVRIJDINGSJAAR 1944-1945

Het bevrijdingsjaar voor Nederland startte vanaf september 1944. Geallieerde grondtroepen staken vanuit België de Nederlands grens over in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Halverwege september 1944 vond *Operation Market Garden* plaats. Dit ambitieuze plan van de geallieerde bevelhebber Montgomery moest ervoor zorgen dat de bruggen tussen Eindhoven en Arnhem door luchtlandingstroepen bezet zouden worden om vervolgens door geallieerde grondtroepen te worden 'bevrijd'. Als dit plan zou slagen dan zouden geallieerde eenheden voor kerst 1944 Berlijn al hebben veroverd. *Operation Market Garden* werd een fiasco en Noord-Brabant, Limburg, Zeeland en Gelderland werden frontgebied voor maanden waar zware (grond)gevechten plaatsvonden in combinatie met artilleriebeschietingen en bombardementen.

5 december 1944

Een Amerikaanse P-51 gevechtsvliegtuig van 361FG/374FS stortte na een motorstoring neer bij de Voorschoterweg te Valkenburg, nabij de grens met de gemeente Oegstgeest, om 09:45 uur.³⁶ Volgens bron uit het gemeentearchief kwam het toestel terecht "in een sloot terzijde van een perceel tuinland aan het Duifrak". De slootkant was door de impact ongeveer een meter verzet. Het vliegtuig was geheel onder water verdwenen en diep in de grond gedoken.³⁷ Op 21 oktober 1991 werden de resten van het Amerikaanse toestel, welke gevonden waren achter het adres Voorschoterweg 11, geruimd.³⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

³⁵ <http://historischvalkenburgzh.blogspot.com/p/welgelegen-3.html>

³⁶ SGLO T4775.

³⁷ ELO, toeg. nr. 0405, inv. nr. 1045.

³⁸ Leidsch Dagblad van 21 oktober 1991.

5 mei 1945

Als gevolg van de algehele capitulatie van de Duitse strijdkrachten in Nederland werd de gemeente Valkenburg bevrijd.³⁹ **[Historische context]**

3.6 NAOORLOGSE PERIODE – HEDEN

Direct na de Tweede Wereldoorlog werd aangevangen met het opruimen van CE. De resultaten hiervan zijn onbekend, verjaard of inmiddels vernietigd. Van 1971 – heden houdt de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) zich bezig met het ruimen van CE in Nederland en worden de munitievondsten systematisch (per gemeente) bijgehouden. Over de periode mei 1945 tot en met 1970 is dus niet of nauwelijks informatie bekend over het aantreffen en ruimen van CE.

27 februari 1946

In de gemeente Valkenburg waren geen “explosieve stoffen of andere gevaarlijke munitie” meer aanwezig volgens een burgemeestersverklaring.⁴⁰ **[Historische context]**

Mijnenvelden 1945-1947

Er werden gedurende de oorlog verspreid over Nederland Duitse mijnenvelden aangelegd. Alle informatie van die mijnenvelden werd gedocumenteerd in een zogenoemd legrapport. Dit gebeurde vrij nauwkeurig. Na WOII zijn veel velden geruimd; de ruimrapporten van die velden zijn gemakkelijk te vergelijken met de legrapporten als het gaat om mogelijk achtergebleven mijnen.

Onderzoek bij de EODD leverde geen informatie op. Binnen het onderzoeksgebied werden geen mijnenvelden aangetroffen.

1970-heden

In en nabij het onderzoeksgebied zijn geen MORA's aangetroffen in het archief van de EODD.

3.7 LUCHTFOTO-ANALYSE

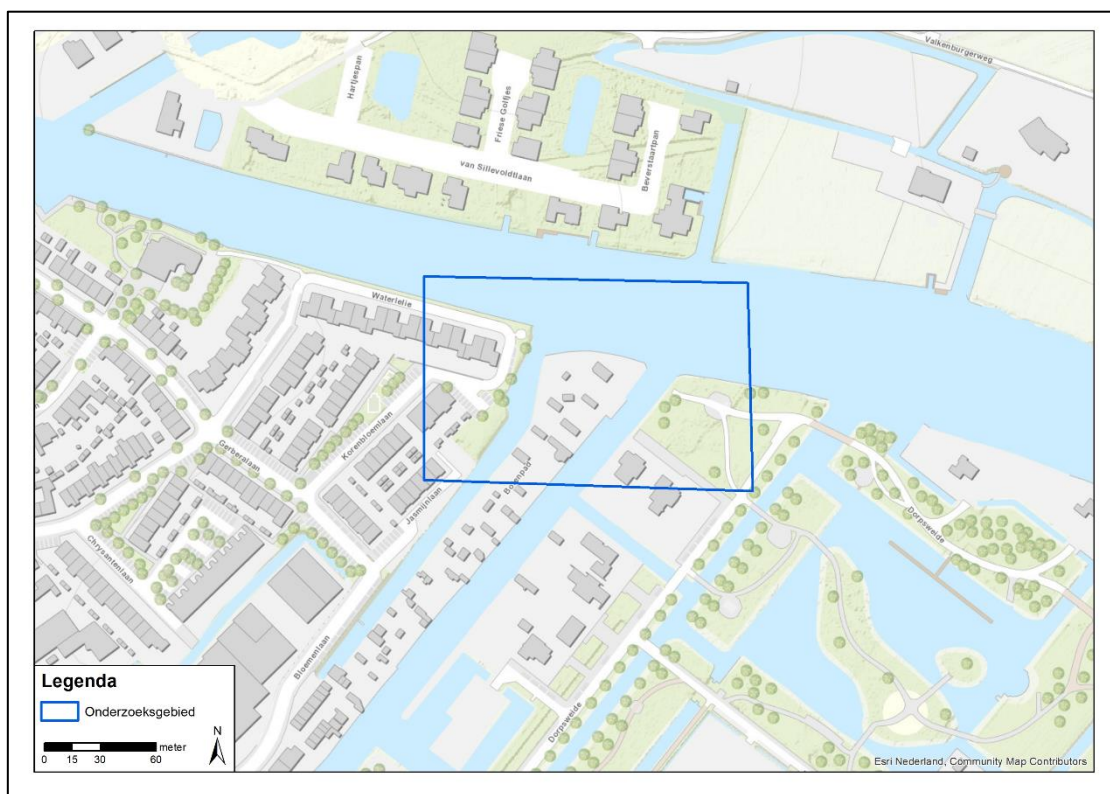
De geraadpleegde luchtfoto's zijn gegeoreferereerd in GIS en geanalyseerd op sporen van oorlogshandelingen zoals onder andere kraters, loopgraven, mangaten, bunkers, verdedigingswerken, (geschut)stellingen, tankgrachten en mijnenvelden. Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen.

3.8 INVENTARISATIEKAART

Alle relevante gegevens met een geografisch component uit de geraadpleegde bronnen en literatuur worden ingetekend op de inventarisatiekaart in GIS. In de navolgende afbeelding is de inventarisatiekaart voor het onderzoeksgebied weergegeven. In bijlage 4 (losbladig) is de inventarisatiekaart op A1-formaat opgenomen. Er zijn geen oorlogshandelingen ingetekend.

³⁹ NIMH, toeg. nr. 420, inv. nrs. 21 en 45.

⁴⁰ CAD, inv. nr. 53.

Afbeelding 7: Inventarisatiekaart onderzoeksgebied.

3.9 LEEMTEN IN KENNIS

Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn nog enkele leemten in kennis. Deze leemten in kennis zijn hieronder beschreven.

- Het is onbekend of er in de periode 1940-1945 CE zijn geruimd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied en/of in de directe omgeving hiervan;
- Het is onbekend of er in de periode 1945-1970 CE zijn geruimd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied en/of in de directe omgeving hiervan;
- Niet van alle gebeurtenissen kon op basis van de beschikbare gegevens een exacte plaatsbepaling worden vastgesteld;
- Websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen;
- De luchtfoto's van 2 juni 1940 en 20 juli 1940 zijn aangemerkt als van B/C-kwaliteit. Hierdoor waren de mogelijkheden voor een optimale luchtfotoanalyse beperkt. Geschutinslagen zijn door de combinatie van slechte kwaliteit en de hoge schaal van de luchtfoto's niet waar te nemen;
- De luchtfoto's van 27 maart 1945 zijn aangemerkt als van A/B-kwaliteit. De mogelijkheden voor een optimale luchtfotoanalyse waren hierdoor (enigszins) beperkt.

4 ANALYSE GEGEVENS

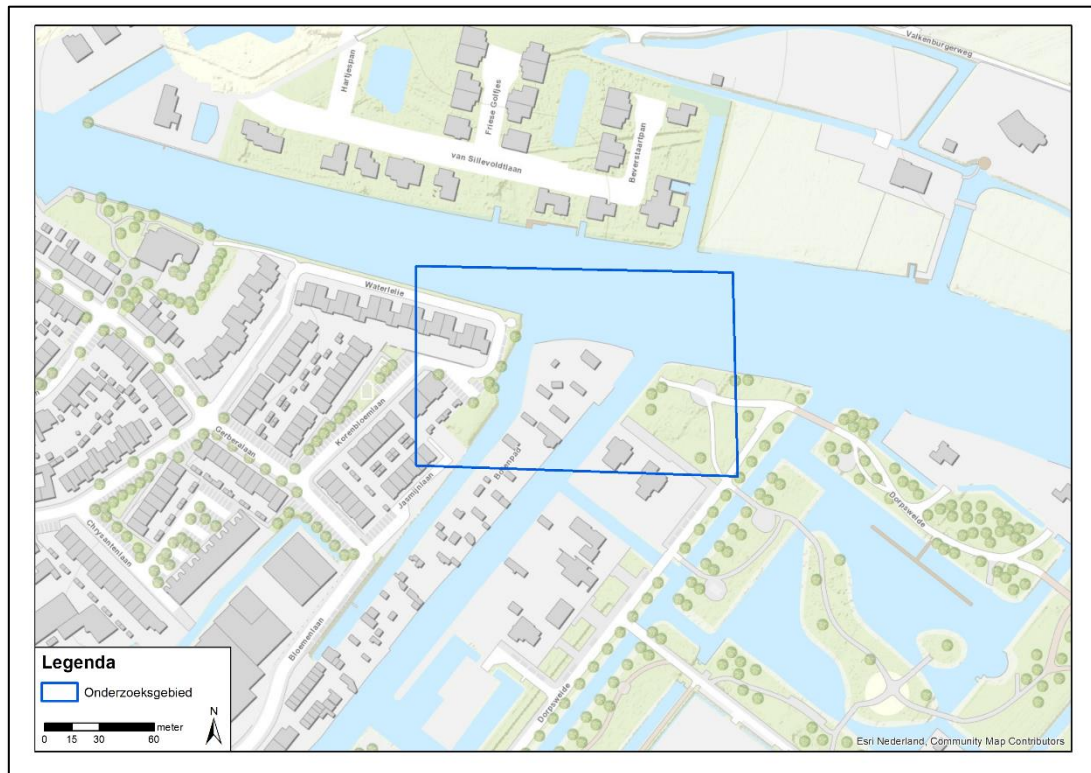
4.1 INDICATIES

In de geraadpleegde bronnen zijn enkele indicaties gevonden die erop wijzen dat in de regio van het onderzoeksgebied oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden tijdens de Tweede Wereldoorlog, waardoor CE in/op de (water)bodem achtergebleven kunnen zijn. Er zijn echter te weinig indicaties om vast te kunnen stellen dat hierdoor CE zijn achtergebleven in het onderzoeksgebied. Het gaat om de navolgende indicaties:

RAP-nummer	Datum	Indicatie	Analyse
Geen	Meidagen 1940	Grondgevechten	Er kwamen uit de geraadpleegde gegevens overvloedige aanwijzingen dat er in en om Valkenburg grondgevechten hebben plaatsgehad tussen Nederlandse en Duitse troepen gedurende de meidagen van 1940. Er zijn echter voor het onderzoeksgebied geen concrete indicaties gevonden dat het onderzoeksgebied betrokken(/getroffen) was door deze gevechten. De luchtfoto's van 2 juni 1940 en 20 juli 1940 zijn geanalyseerd op sporen van grondgevechten in en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied maar deze werden niet waargenomen.
Geen	Meidagen 1940	Artilleriebeschietingen	Uit de beschikbare bronnen en literatuur werden veel aanwijzingen gevonden dat Valkenburg en omgeving getroffen zijn door geschutvuur dat door Nederlandse troepen werd afgegeven. Er zijn echter geen concrete indicaties aangetroffen dat het onderzoeksgebied of de nabije omgeving hiervan getroffen zijn door het artillerievuur. De luchtfoto's van 2 juni 1940 en 20 juli 1940 zijn geanalyseerd op sporen van geschutinslagen maar deze werden niet aangetroffen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat door de slechte kwaliteit van de luchtfoto's geschutinslagen niet of nauwelijks waar te nemen zijn.
Geen	5-12-1944	Vliegtuigcrash	Uit de geraadpleegde gegevens bleek dat de vliegtuigcrash op ruim 750 meter afstand van het onderzoeksgebied heeft plaatsgevonden. Daarnaast bleek dat de restanten van het toestel in 1991 zijn geruimd.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat er niet kan worden uitgesloten dat er in onverdachte gebieden CE worden aangetroffen. Op basis van de geraadpleegde gegevens zijn voor de onverdachte gebieden geen/onvoldoende aanwijzingen aangetroffen in de geraadpleegde bronnen dat er een verhoogde kans is op het aantreffen van CE.

In afbeelding 8 is de CE-bodembelastingkaart van het onderzoeksgebied weergegeven. In bijlage 5 (losbladig) is de CE-bodembelastingkaart op A1-formaat opgenomen. Er zijn geen verdachte gebieden.

Afbeelding 8: CE-bodembelastingkaart onderzoeksgebied (aangegeven met blauwe lijnen). Er zijn geen op CE verdachte gebieden.

5 CONCLUSIE EN ADVIES

5.1 CONCLUSIE

Op basis van de geraadpleegde bronnen, de beoordeling en evaluatie van de indicaties is vastgesteld dat er in (de omgeving van) het onderzoeksgebied tijdens de Tweede Wereldoorlog oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Er zijn echter te weinig indicaties om vast te kunnen stellen dat hierdoor CE zijn achtergebleven in het onderzoeksgebied.

5.2 LEEMTEN IN KENNIS

Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn er nog enkele leemten in kennis. Deze leemten zijn hieronder beschreven.

- Het is onbekend of er in de periode 1940-1945 CE zijn geruimd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied en/of in de directe omgeving hiervan;
- Het is onbekend of er in de periode 1945-1970 CE zijn geruimd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied en/of in de directe omgeving hiervan;
- Niet van alle gebeurtenissen kon op basis van de beschikbare gegevens een exacte plaatsbepaling worden vastgesteld;
- Websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen;
- De luchtfoto's van 2 juni 1940 en 20 juli 1940 zijn aangemerkt als van B/C-kwaliteit. Hierdoor waren de mogelijkheden voor een optimale luchtfotoanalyse beperkt. Geschutinslagen zijn door de combinatie van slechte kwaliteit en de hoge schaal van de luchtfoto's niet waar te nemen;
- De luchtfoto's van 27 maart 1945 zijn aangemerkt als van A/B-kwaliteit. De mogelijkheden voor een optimale luchtfotoanalyse waren hierdoor (enigszins) beperkt.

5.3 ADVIES

Op basis van de resultaten van dit vooronderzoek en de conclusies is het onderzoeksgebied onverdacht op CE. Het is niet noodzakelijk om vervolgstappen te ondernemen in de CE-opsporing voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden.

6 BIJLAGEN

BIJLAGE 1 OVERZICHT BEOORDELEN/EVALUEREN INVENTARISATIE (WSCS-OCE)

In het WSCS-OCE staat vermeld dat de indicaties en contra-indicaties uit de inventarisatie-resultaten dienen te worden beoordeeld en dat op basis hiervan de volgende punten gemotiveerd vastgesteld moeten worden:

- Of er sprake is van een CE verdacht gebied, en zo ja:
- De (sub)soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoedelijke CE;
- De horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied.

Bij de beoordeling en evaluatie van de resultaten van de inventarisatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Indien sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van CE, wordt de conclusie VERDACHT gerapporteerd. Indien er geen sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van CE, wordt de conclusie ONVERDACHT gerapporteerd;
2. De conclusie wordt vastgesteld op basis van twee of meer onafhankelijke verifieerbare bronnen. Indien een indicatie in slechts in bron is aangetroffen, wordt dit duidelijk aangegeven in de rapportage. Hierin wordt gerapporteerd hoe de betrouwbaarheid van de bronnen is ingeschat;
3. Indicaties en/of contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van CE op de projectlocatie en/of in het onderzoeksgebied. Voor de locatieverwijzing gelden de volgende uitgangspunten:
 - a. Indicaties en/of contra-indicaties moeten worden vertaald naar een locatie in de huidige topografie;
 - b. Waar sprake is van onduidelijkheid/onbetrouwbaarheid in de locatieverwijzing, wordt dit gedocumenteerd;
 - c. Bij gebruikmaking van indicaties en/of contra-indicaties uit geschreven bronnen, dient de locatieverwijzing uit het bronbestand in de rapportage ongewijzigd te worden overgenomen.
4. Bij het vaststellen van de conclusie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. Bij de beoordeling of bepaalde oorlogshandelingen een indicatie vormen voor de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied, wordt bijlage 3 van het WSCS-OCE als leidraad gehanteerd. Hiervan mag alleen gemotiveerd worden afgeweken;
 - b. Als er geen indicaties zijn die wijzen op de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied, is de conclusie ONVERDACHT;
 - c. Als er indicaties zijn dat bij oorlogshandelingen binnen de grenzen van de projectlocatie en/of onderzoeksgebied bepaalde hoofdsoorten CE zijn gebruikt/betrokken geweest, dan is (een deel van) de projectlocatie en/of onderzoeksgebied VERDACHT op de aanwezigheid van deze hoofdsoorten CE, tenzij op basis van contra-indicaties het tegendeel kan worden bewezen.
5. Het verdachte gebied wordt horizontaal en verticaal afgebakend, gespecificeerd per (sub)soort CE, hoeveelheid en verschijningsvorm van vermoedelijke CE. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. Bij de horizontale afbakening van het verdachte gebied wordt bijlage 3 van het WSCS-OCE gehanteerd;
 - b. Uitgangspunten voor de verticale afbakening:
 - i. Bij het bepalen van de verticale afbakening dient specifiek rekening te worden gehouden met: bodemweerstand, verwachte indringingsnelheid en –hoek, gewicht, vorm en diameter CE;
 - ii. Voor het berekenen van de penetratiediepte wordt gebruik gemaakt van een rekenmethode waarin ten minste rekening gehouden wordt met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem;

- iii. Indien sprake is van grondverzet/grondroering in de periode 1945 tot heden, wordt op basis daarvan bepaald of, en zo ja, tot welke diepte minus maaiveld (gerelateerd aan NAP), de aanwezigheid van CE kan worden uitgesloten;
 - iv. De verticale afbakening wordt zodanig uitgedrukt dat deze is te herleiden tot de diepte ten opzichte van NAP;
- c. Uitgangspunten horizontale afbakening:
 - i. Bij de horizontale afbakening van het verdachte gebied wordt de tolerantie gemotiveerd, gebaseerd op het beschikbare bronnenmateriaal;
 - ii. Het verdachte gebied wordt weergegeven in RD-coördinaten;
- d. Onder de verschijningsvorm wordt verstaan de wijze waarop CE in het verleden in de (water)bodem zijn terechtgekomen, waarbij onderscheid kan worden gemaakt in: afgeworpen, verschoten, gegooid, gelegd, weggeslingerd, opgeslagen, gedumpt, begraven (inclusief redepositie), als restant uit springputten of explosie en als onderdeel van (vliegtuig)wrakken en/of gezonken vaartuigen.

BIJLAGE 2 VASTSTELLEN VERDACHT GEBIED EN AFBAKENING IN VOORONDERZOEK

In onderstaand overzicht is de horizontale afbakening van het verdachte gebied weergegeven zoals deze is opgenomen in het WSCS-OCE.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Verdedigingswerk	Groepering van wapenopstellingen en/of geschutopstellingen, rondom afgezet met een versperring (bijvoorbeeld weerstandskern of steunpunt)	X		Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht. De grenzen worden bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferenteerde luchtfoto's.
Wapenopstelling	Opstelling van handvuurwapen, machinegeweer of andere (semi)automatisch wapen, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk	X		Locatie van de wapenopstelling
Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	X		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventuele aangrenzende watergang.
Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld, niet zijnde binnen een verdedigingswerk	X		Locatie van de veldopslaglocatie
Loopgraaf	Militaire loopgraaf	X		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferenteerde luchtfoto's.
Tankgracht of -geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden		X	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen		X	n.v.t.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij naoorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	X		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.		X	n.v.t.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	X		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
Mijnenveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.		X	n.v.t.
Versperringen	Versperringen, zoals strandversperringen en drakentanden		X	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring.
Infrastructuur zonder geschutopstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker		X	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen
Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen		X	n.v.t.
Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten		X	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Mangat	Gat in grond met schuilfunctie, niet in gebruik genomen als schuttersput		X	n.v.t.
Vernielingslading	Locatie van aangebrachte vernielingslading	X		Locatie van vernielingslading
Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudige) raketwerpersysteem	X		Situationeel te bepalen
Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers	X		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon
Inslagpunt blindganger, zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuig die niet in werking is getreden	X		Te bepalen volgens rekenmethode waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem. Op basis van in ieder geval deze vijf parameters wordt berekend tot welke diepte CE theoretisch kunnen indringen en hoever de maximale horizontale verplaatsing is.
Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash	X		Situationeel te bepalen
Krater van gedetoneerde	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt.		X	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.

incidentele luchtafweergranaat			
Inslagpunt van een V.1 wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V.1 wapen	X	15 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerde V.1 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V.1 wapen bevindt.	X	Situationeel te bepalen
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerde V.2 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V.2 wapen bevindt.	X	Situationeel te bepalen
Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem	X	Locatie van de dump en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water
Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympathische) detonatie van explosieven voorraad zoals ontploffing munitieopslag of munitietrein	X	Situationeel te bepalen
Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten	X	De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en)	X	Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situationeel te bepalen.
Tapijtbombardement	Gebied dat is getroffen door een bombardement met middelzware en/of zware bommenwerpers, met als doel om schade aan te richten over een groot gebied.	X	Op basis van een analyse van het inslagenpatroon ⁴¹ wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Duikbombardement op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel ⁴² .
Duikbombardement op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn te treffen	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ⁴³ .
Raketbeschieting op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel ⁴⁴ .
Raketbeschieting op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn of treinstel op deze spoorlijn te treffen	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ⁴⁵ .

⁴¹ Verzameling van de locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.

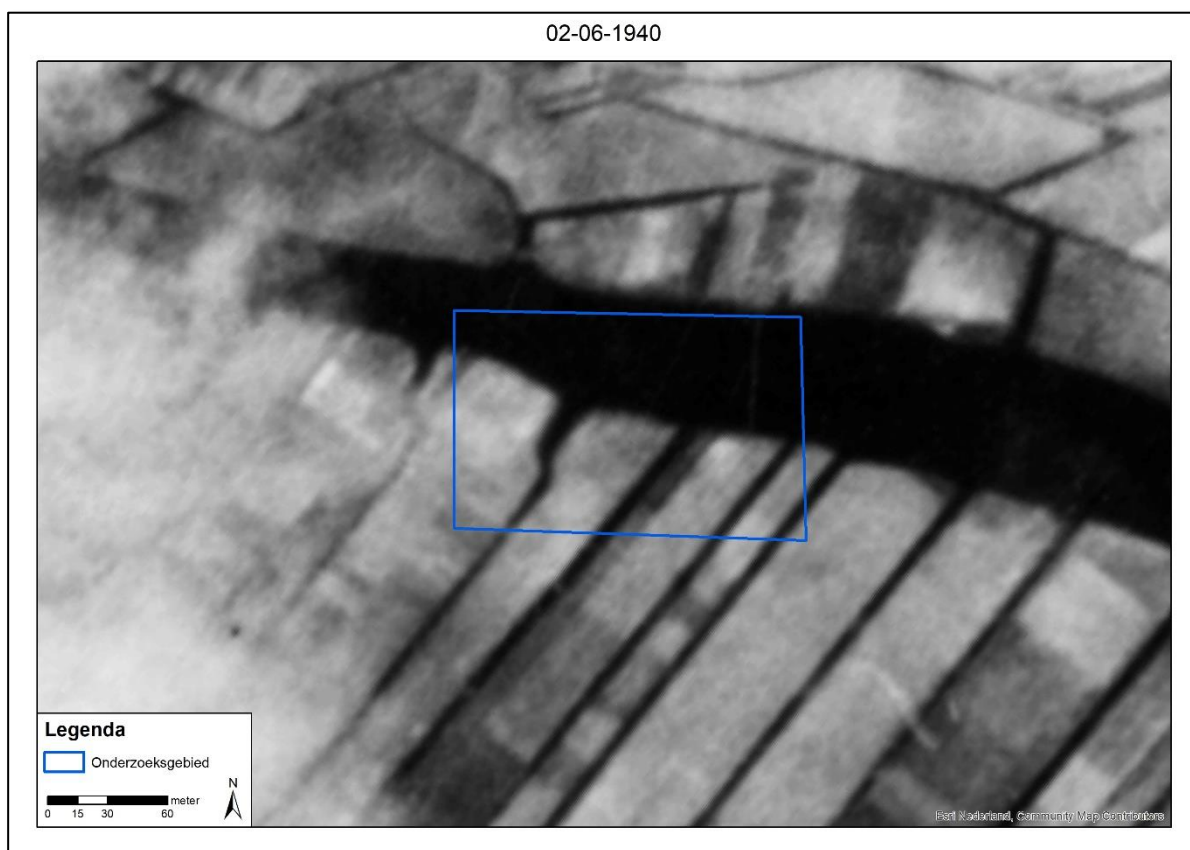
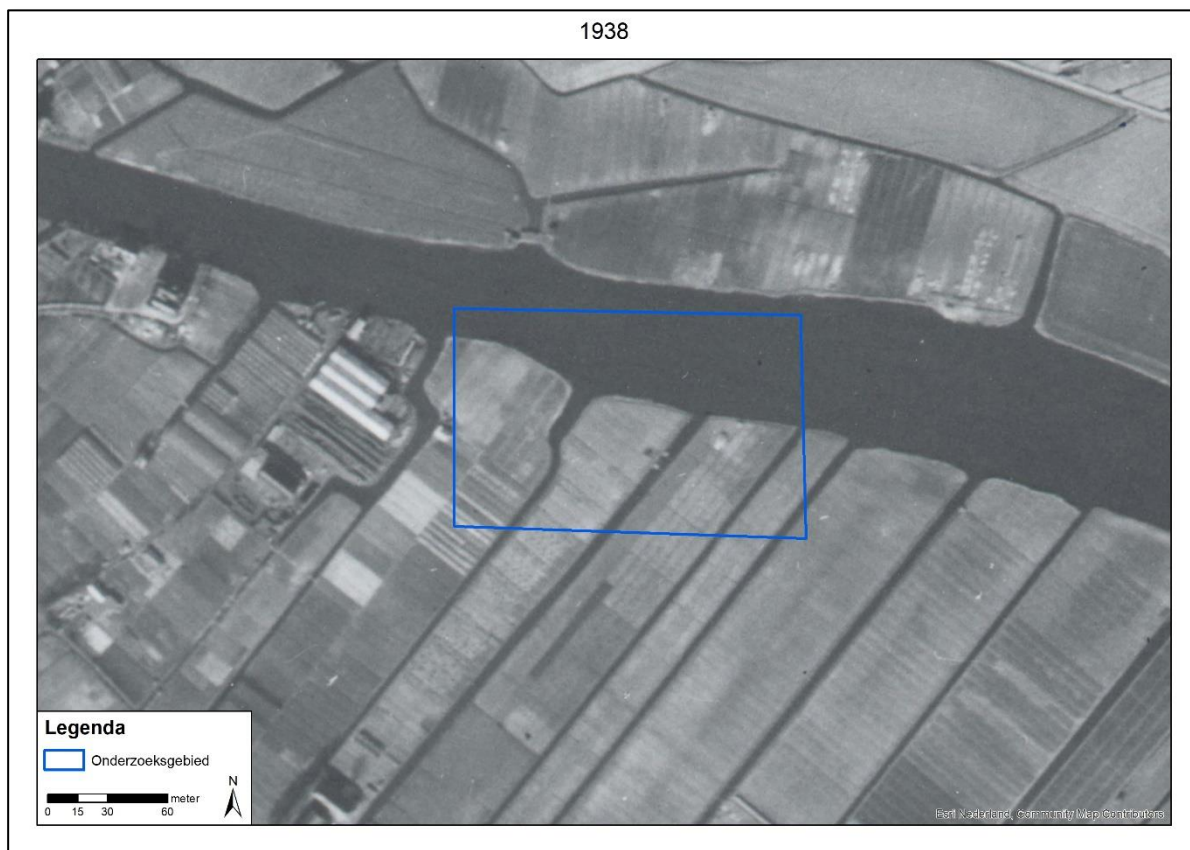
⁴² Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 119 meter neer is gekomen en de maximaal gemeten afstand t.o.v. het doel 181 meter was.

⁴³ Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50 % van de vliegtuigbommen binnen 46 meter neer is gekomen en de maximaal afstand t.o.v. het doel 91 meter was.

⁴⁴ Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel (gebouwen) waarbij opgemerkt moet worden dat de gemiddelde spreiding van de raketten t.o.v. het middelpunt van een salvo 69 meter was, en dat de gemiddelde afstand van het middelpunt van een salvo t.o.v. het doel 39 meter was.

⁴⁵ Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de maximale afstand gemeten n.a.v. luchtfoto-interpretatie.

BIJLAGE 3 DEKKING GERAADPLEEGDE LUCHTFOTO'S

20-07-1940

27-03-1945

BIJLAGE 4 A1 CE INVENTARISATIEKAART
(losbladig)

Inventarisatiekaart - Fietspad Waterlelie–Dorpsweide

Legenda

Onderzoeksgebied

0 12.5 25 50 meter

Projectnaam:	Fietspad Waterlelie–Dorpsweide		
Kenmerk:	19060944		
Onderwerp:	Inventarisatiekaart		
Tekenaar:	Marlous Diederiks		
Autorisatie:	Christian Kuijpers		
Controleur:	Thierry van den Berg		
Datum:	26-9-2019		
		IDDS Explosieven 's-Gravendijkseweg 37 2200 AC Noordwijk	
		071 - 402 85 86 info@idds.nl www.idds.nl	

BIJLAGE 5 A1 CE-BODEMBELASTINGKAART
(Losbladig)

CE Bodembelastingkaart - Fietspad Waterlelie–Dorpsweide

Legenda

Onderzoeksgebied

Projectnaam:	Fietspad Waterlelie–Dorpsweide		
Kenmerk:	19060944		
Onderwerp:	CE Bodembelastingkaart		
Tekenaar:	Marlous Diederiks		
Autorisatie:	Christian Kuijpers		
Controleur:	Thierry van den Berg		
Datum:	26-9-2019		
		IDDS Explosieven 's-Gravendijkseweg 37 2200 AC Noordwijk	
		071 - 402 85 86 info@idds.nl www.idds.nl	